

*T.C.
PODGORİCA BÜYÜKELÇİLİĞİ
TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ*

YURTDIŞI YATIRIMLAR ÜLKE PROFİLİ KARADAĞ

ŞUBAT 2015

A	KARADAĞ'IN İŞ ORTAMI VE POTANSİYEL ARZ EDEN YATIRIM ALANLARI	Sayfa
1	İş Ortamı	
	a. İş Ortamına İlişkin Genel Göstergeler	7
	➤ İş Dünyası Doing Business Raporu Ülke Bilgileri	7
	b. Şirket Kurulumu vb. Hakkında	9
	☞ Limited Şirket	9
	☞ Anonim Şirket	10
	☞ Komandit Şirket	10
	☞ Girişimci	10
	☞ Yabancı Şirketin Şubesi	10
	☞ Şirketin Feshi	11
	☞ Ticaret Mahkemesinin Merkezi Kayıt Ofisinde firmanın “kısaltılmış” gönüllü tasfiye süreci	11
	☞ Ticaret Mahkemesinin Merkezi Kayıt Ofisinde firmanın gönüllü tasfiye süreci	11
	☞ Firmanın iflas süreci	12
	c. Vergi Uygulamaları	13
		13
	➤ Vergi Sistemi ve İdare	13
		13
	☞ Vergi Sistemi	13
	☞ Dolaylı ve Dolaysız Vergiler	13
	☞ Temel Vergiler	13
	☞ Yasal Çerçeve	14
	☞ Gelir Vergisi	14
	☞ Vergi Anlaşmaları	14
	☞ Çifte Vergilendirme Anlaşması Yapılan Ülkeler	15
	☞ Vergi İadesi ve Ödemeleri	16
	☞ Verginin Hesaplanması	16
	☞ İtiraz	17
	☞ Stopaj Vergileri	17
	☞ Vergi Dairesi Denetimleri	17
	☞ Vergi Cezaları	18
	☞ Zaman Aşımı	18
	➤ Kurumların Vergilendirilmesi	19
		19
	☞ Genel Vergi Mükellefleri	19
	☞ Vergi Teşvikleri	19
	☞ Vergiye Tabi Gelir	19

	☞ Giderlerin Vergiden Düşülmesi	20
	☞ İlişkili Taraf İşlemleri	21
	☞ Verginin Hesaplanması	21
	☞ Bağlı Kuruluşa karşı Şube	22
	☞ Holding Şirketler	22
	➤ Gerçek Kişilerin Vergilendirilmesi	22
	☞ Genel Vergi Mükellefleri	22
	☞ Vergiye Tabi Gelir	23
	☞ Vergiye Tabi Olmayan Gelirler	24
	☞ Kesintiler	24
	☞ Dar Mükelleflerin Vergilendirilmesi	25
	☞ Vergi Uyum	25
	➤ Katma Değer Vergisi	26
	☞ Giriş	26
	☞ KDV Kapsamı	26
	☞ KDV`den Muaf Mallar	27
	☞ Vergi Matrahı	28
	☞ Geri Alınamayan Girdi KDV'si	28
	☞ KDV Uyum	28
	➤ Diğer Vergiler	30
		30
	☞ Özel Tüketim Vergileri (ÖTV)	30
	☞ Emlak Vergisi	30
	☞ Emlak Alım Satım (Devir) Vergisi	30
	➤ Karadağ'daki Vergi Daireleri	31
	➤ Beyanname	33
	➤ Muhasebe Kayıtları	34
	➤ Amortisman	36
	☞ Karadağ'da amortisman oranları kaçtır?	36
	☞ Sabit kıymetlerin amortisman oranlarını hesaplamak için hangi yöntem kullanılmaktadır?	36
	☞ Mükelleflerin hızlandırılmış amortisman uygulama hakkı var mıdır?	36
	d. Sosyal Güvenlik Uygulaması	37

	☞ Karadağ'ın İşgücü Piyasası Düzenleme Verileri	37
	☞ Çalışma izninin alınması konusunda izlenmesi gereken adımlar nelerdir ?	38
	☞ Karadağ'da ne tür çalışma izinleri mevcuttur?	38
	☞ Kanun hangi istihdam kategorisini öngörmektedir?	38
	☞ Geçici ve periyodik işler için olanaklar nelerdir?	38
	☞ Kısmi süreli iş sözleşmesi imzalanabilir mi?	39
	☞ İşveren, stajyeri istihdam edebilir mi?	39
	☞ Özel bir hizmet sözleşmesi imzalanabilir mi?	39
	☞ Karadağ'da ne tür toplu sözleşme vardır?	39
	☞ İşverenin, toplu iş sözleşmesini akdetme yükümlülüğü var mı?	39
	☞ Hangi durumlarda işveren bir iş sözleşmesi feshetme hakkına sahiptir?	39
	☞ Karadağ'da kıdem tazminatı var mıdır?	40
	☞ Tam çalışma saatleri nedir?	40
	☞ Fazla mesai saatleri sınırlı mıdır?	40
	☞ Çalışanların izinleri nasıl düzenlenir?	40
	☞ Asgari yıllık izin ne kaç gündür?	40
	☞ Doğum izni kaç gündür?	40
	☞ Hangi durumlarda çalışanlar ek ücret hakkına sahiptirler?	40
	☞ Zorunlu sosyal güvenlik katkı oranları nelerdir?	40
	☞ Brüt ve Net maaşlar ne kadardır ?	41
	☞ Asgari ücret tanımı var mıdır?	41
2	Potansiyel Yatırım Alanları	42
3	Uluslararası Üyelikler ve İş Konseyi	43
B	YABANCI YATIRIM MEVZUATI VE YATIRIM TEŞVİKLERİ	
1	Yabancı Yatırımlara İlişkin Ülke Mevzuatı	45
	a. Genel	
		45
	☞ Yabancı yatırımcı kim olabilir	45
	☞ Yabancı yatırım için olası şekiller nelerdir	45
	☞ İstenilen yatırım tutarı nedir?	45
	☞ Ortak yatırıma kimler katılabilir?	45
	☞ Yabancı yatırımcı kâr transferini serbest yapabilir mi ve hangi şartlar altında yapılır?	46
	☞ Yabancı yatırımcılar yerli yatırımcıdan farklı olarak farklı vergilendirmeye tabi tutulabilir mi?	46
	☞ Yabancı yatırımcı yaptığı yatırımın sigortasını yapmak zorunda mıdır?	46
	☞ Karadağ'da yatırımınızı nerede sigortalayabilirsiniz?	46
	☞ Yabancı yatırımcının hakları ve yükümlülükleri nelerdir?	46
	☞ Yabancı yatırımcının mülkiyeti alınabilir mi?	46

	☞ Yabancı yatırımcı tazminat talep etme hakkına sahip midir?	46
	☞ Yabancı Yatırımcılara yönelik mevzuatı nereden temin edebilirim?	46
	b. Yabancı Sermayeye Yönelik Kısıtlamalar	
	☞ Yabancıların Gayrimenkul Edinmeleri	47
	☞ Yabancı Sermayeli Şirketlere Uygulanan Ayrımcılıklar	47
2	Yatırım Teşvik Mevzuatı	
	☞ Belirli kategorilerdeki kişilerin istihdam edilmesinde sağlanan teşvikler	48
	☞ Vergi Teşvikleri	48
	☞ Gümrük teşvikleri	49
	☞ Yerel düzeyde sağlanan teşvikler	
	☞ Berane Belediyesi	49
	☞ Kolaşin Belediyesi:	50
	☞ Podgorica Belediyesi	50
	☞ Cetinje Belediyesi:	50
	☞ Bijelo Polje Belediyesi	51
	☞ Nikšić Belediyesi:	51
	☞ Rozaje Belediyesi	51
	☞ Ulcinj Belediyesi	51
C	KARADAĞ'DAKİ TÜRK YATIRIMLARI	
1	Yatırım Envanteri	53
		53
	☞ HM/TCMB Verileri	53
	☞ Tablo : Sektörel Döküm	
2	Önde Gelen Yatırımlar ve Sektörler Hakkında Bilgilendirme	54
3	Potansiyel Yatırım Alanları	54
D	KARADAĞ'DAKİ DİĞER ÜLKELERİN YATIRIMLARI	55
E	GÜNCEL GELİŞMELER	
	1. Üst Düzey Ziyaretler	57
	2. Yatırımcı Firma Sorunları	60
	3. Ortak Proje	61
	4. Faydalı Linkler	62
	5. Ulaşılabilecek Hukuki & Mali Danışmanlık Şirket ve Bürolarına İlişkin Bilgiler	65

YURTDIŞI YATIRIMLAR ÜLKE PROFİLİ

A. KARADAĞ'IN İŞ ORTAMI VE POTANSİYEL ARZ EDEN YATIRIM ALANLARI

1. İş Ortamı.

a. İş Ortamına İlişkin Genel Göstergeler:

- Dünya Bankası Doing Business Raporu Ülke Bilgileri

KARADAĞ'DA İŞ YAPMA ORTAMINA İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER			
	2015	2014	DEĞİŞİM
İş Yapma Kolaylığı Endeks Sırası	36	42	6
İşe Başlama	56	48	-8
İşlem Sayısı	6	6	
Süresi (Gün)	10	10	
Maliyet (Kişi Başına Gelirin Yüzdesi)	1.6	1.5	
Asgari Sermaye (Kişi Başına Gelirin Yüzdesi)	0	0	
İnşaat İzinlerinin Alınması	138	165	27
İşlem Sayısı	8	8	
Süresi (gün)	158	158	
Maliyet (Kişi Başına Gelirin Yüzdesi)	12.2	23.2	
Elektrik Bağlatma	63	59	-4
İşlem Sayısı	5	5	
Süresi (gün)	71	71	
Maliyet (Kişi Başına Gelirin Yüzdesi)	467.9	487.6	
Tapu Siciline Kayıt	87	87	0
İşlem Sayısı	6	6	
Süresi (gün)	69	69	
Maliyet (Mülk Değerinin Yüzdesi)	3.1	3.1	
Krediye Erişim	4	3	-1
Yasal haklar Endeksindeki Gücü (0-10)	12	12	
Kredi Bilgi Derinlik Endeksi (0-6)	6	6	
Resmi Sicil Kapsamı (Yetişkinlerin Yüzdesi Olarak)	26	25.2	
Özel büro kapsamı (Yetişkinlerin Yüzdesi Olarak)	0	0	
Yatırımcıların Korunması - Sıralama	43	43	0
Bilgilendirme Endeksindeki Derecesi (0-10)	6.3	6.3	
Yönetici Sorumluluk Endeksindeki Derecesi (0-10)	8	8	
Hissedar Davalarındaki Kolaylık Endeksi (0-10)	6	6	
Yatırımcıyı Koruma Endeksi Gücü(0-10)	6.3	6.3	
Vergilerin Ödenmesi	98	97	-1
Vergi Sayısı (Yılda Kaç Ödeme)	29	29	
Zaman (Yıl Başına Saat)	320	320	
Gelir Vergisi Yüzdesi	7.1	7.1	

İşçi Vergi ve Katkı Yüzdesi	12.8	12.8	
Diğer Vergilerin Yüzdesi	2.4	2.4	
Toplam Vergi Oranı (Karın Yüzdesi Olarak)	22.3	22.3	
Sınır Ötesi Ticaret - Sıralama	52	51	-1
İhracat Yapmak İçin Gerekli Belge Sayısı	6	6	
İhracat Yapmak İçin Gerekli Gün Sayısı	14	14	
İhracat Bedeli (Konteyner Başına US \$)	985	985	
İthalat Yapmak İçin Gerekli Belge Sayısı	5	5	
İthalat Yapmak İçin Gerekli Gün Sayısı	14	14	
İthalat Bedeli (Konteyner Başına US \$)	985	915	
Sözleşmelerin Uygulanması - Sıralama	136	136	0
Süresi (Gün)	545	545	
Maliyet (Talebin Yüzdesi)	25.7	25.7	
İşlem Sayısı	49	49	
İflasın Çözümü	33	31	-2
Süre (Yıl)	1.4	1.4	
Maliyet (Mülkün Yüzdesi Olarak)	8	8	
Kazanım Oranı (Dolar Başına Cent)	48.4	48.3	
Kaynak: Dünya Bankası (Doing İn Business)			

b. Şirket Kurulumu vb Hk.

- Şirket Kurmak

Karadağ'da yabancı ve yerel şirketlere eşit muamele ilkesi uygulanmaktadır. Yabancı yatırımcı tüzel veya gerçek kişi olarak iş yapabilmektedir. Yabancı Yatırımcılar Kanunu'na göre "yabancı yatırımcı" terimi Karadağ'da yabancı kişi tarafından kurulan ticari işletme veya bir işletmenin sermayesinde %25 yabancı sermaye payı ile kurulan ticari işletme anlamına gelmektedir. Karadağ'da yatırılan sermayenin limit değeri bulunmamaktadır. Yabancı yatırımcıların Karadağ'da şirket tesisleri, iş yerleri, daire, inşaat alanları gibi gayrimenkul satın alma hakları vardır. Ayrıca, yabancılar bir yerli vatandaşın hakkı olduğu gibi miras yoluyla gayrimenkul üzerinde mülkiyet hakları talep edebilmektedir. Yabancı yatırımcılar ilgi duydukları sektörlerde yatırım yapabilirler. Ayrıca kâr ve temettü dahil olmak üzere tüm gelirlerini transfer edebilirler.

Dünyanın en büyük sigorta şirketleri Karadağ'daki yatırım projelerine garanti vermektedir. Şirket kuruluşu 4 gün sürmektedir.

Karadağ'da firmaların kayıtları, Gümrük İdaresi'nin yürüttüğü Karadağ Ticaret Mahkemesinin Merkezi Kayıt Ofisinde yapılmaktadır. İşletmeler Hakkında Kanuna göre Karadağ'da aşağıdaki organizasyon şekilleri altında bir işletme kurulabilir:

- Girişimci,
- Ortaklık Şirketi,
- Limited Ortaklık,
- Anonim Şirket,
- Limited Şirketi
- Yabancı şirketin şubesi.

Karadağ Ticaret Mahkemesinin Merkezi Kayıt Ofisinde Şirket kurmak için gerekli olan belgeler aşağıdaki gibidir:

- Kimlik kartı,
- Tamamlanmış kayıt formu,
- Minimum kuruluş sermayesi – minimum kuruluş sermayesi şartı yoktur,
- 10 avro kayıt ücreti.

Limited Şirket:

Limited şirketler en az 1 en çok 30 ortaklı olmak üzere gerçek veya tüzel kişilerce kurulurlar. Asgari sermaye tutarı 1 Avrodur. Hissedarların sorumluluğu da yatırım yaptıkları tutar ile sınırlıdır. Limited şirkette zorunlu olarak yetkili müdür olmalıdır.

Atanmış müdür şirketi yönetmeye yetkilidir. Müdürler, bir anonim şirketteki yönetim kurulu üyelerine benzer bir pozisyona sahiptir. Anonim şirkette olduğu gibi yönetim kurulu olmak zorunda değildir.

Şirket Kuruluşu için gerekli olan evraklar:

- Kuruluş evrakları
- Şirketin kuruluş kararının sözleşmesi.
- Tamamlanmış kayıt formu;
- 10 € kayıt ücreti.

Anonim Şirket:

Bir veya daha fazla yerli / yabancı bireyler / tüzel kişiler kişilerden oluşur. Maksimum kişi sayısı bakımından herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır. Hissedarların sorumluluğu da yatırım yaptıkları tutar ile sınırlıdır. Anonim Şirkette zorunlu olarak Müdür, Sekreter ve yönetim Kurulu olmak zorundadır.

Şirket Kuruluşu için gerekli olan evraklar:

- Minimum kuruluş sermayesi 25.000 Avro,
- Kuruluş evrakları,
- Yönetim Kurulu, Denetçiler, Sekreter ve Genel Müdür atanmasına ilişkin kararlar,
- Yönetim Kurulu üyelerinin ve yöneticilerin sosyal güvenlik numaraları,
- Tüm Yönetim Kurulu Üyeleri ve Yöneticilerin isimleri,
- Genel Müdür, Denetçiler ve Sekreterlerin isimleri ve adresleri,
- Şirketin yükümlülükleri yerine getirmesine iklişkin imzalı beyan,
- Menkul Kıymetler Komisyonu Kararı,
- Tamamlanmış kayıt formu,
- 10 avro kayıt ücreti.

Komandit Şirket;

- İki veya fazla kişi,
- Minimum kuruluş sermayesi – minimum kuruluş sermayesi şartı yoktur,
- 10 avro kayıt ücreti.

Girişimci;

- Kimlik kartı;
- Tamamlanmış kayıt formu;
- Minimum kuruluş sermayesi şartı yoktur;
- 10 avro kayıt ücreti.

Yabancı Şirketin Şubesi;

Yabancı şirketler şubeleri aracılığıyla Karadağ'da faaliyetlerini yürütebilir. Şube yabancı bir şirketin ayrılmaz bir parçası değil, ayrı bir tüzel kişilik olarak kabul edilir . Şube adına ve kurucu şirketin hesabına iş faaliyetleri gerçekleştirir.

- Minimum kuruluş sermayesi – minimum kuruluş sermayesi şartı yoktur;
- 10 Avro kayıt ücreti.

Yukarıda bahsedilen bütün formlara aşağıdaki linkten ulaşılabilir;

<http://www.crps.me/index.php/en/law-and-regulations/61-postupci-za-registraciju>

Tamamlanmış kayıt formu PS01 formu,
Katma Değer Vergisi kaydı için PR PDV-1 formu,
Şirketin Tüketim Mükelleflliği olarak kayıt yaptırabilmesi için AKC-P formunu doldurmalıdır.

Şirket kurma şartları arasında en önemlisi , banka hesabının açılması gerekmektedir. İkinci sırada ise vergi numarasını ve PDV (KDV) numarasının alınabilmesi için şirket vergi dairesine başvurulmalıdır.

- Şirket feshi

Karadağ'da firmanın kapatılma süreci (tasfiye süreci) üç şekilde gerçekleştirilebilir. İşletmeler Hakkındaki Kanun'un ("Karadağ Resmi Gazetesi", nolu. 40/11 ve 08.08.2011. tarihli) 24 maddesine göre, firmanın gönüllü tasfiye süreci, 24a maddesine göre firmanın "kısıtlanmış" gönüllü tasfiye süreci olarak belirlenmiştir. Üçüncü tesfiye şekli iflas süreciyle Ticaret Mahkemesi vasıtasıyla gerçekleştirilir.

1. Ticaret Mahkemesinin Merkezi Kayıt Ofisinde firmanın "kısıtlanmış" gönüllü tasfiye süreci:

Firma faaliyette bulunmıyorsa ve banka hesabı üzerinde işlem yapılmıyorsa, firma kurucusu "kısıtlanmış" gönüllü tasfiye sürecini başlatabilir. Bu süreç firmanın tasfiyesi için en basit şeklidir. Firma kurucusu firmasının borçları olmadığına dair belgeyi imzalar ve olası borçlarını gelecek 3 sene içerisinde kendi mülkiyeti ile ödeyeceğini bildirir. Karadağ Ticaret Mahkemesinin Merkezi Kayıt Ofisi tarafından firma beş gün içerisinde tasfiye edilir. Ticaret Mahkemesinin Merkezi Kayıt Ofisi, firma tasfiye edildikten sonra, Vergi Dairesi tarafından firma sahiplerinin SSK borçlarının olup olmadığını kontrol eder. Eğer SSK borçları mevcut ise, firma kurucusu tarafından yeni firma kurulamaz. SSK borçlarının olmadığına dair belgeye sahip olabilmek için, firma kurucusu maaşlarından vazgeçtiğine dair bir belge imzalar. Muhasebeci tarafından maaşların borçları hesaplanır ve maaştan vazgeçilme belgesi imzalanır. Ondan sonra, firmanın borçları olmadığına dair Vergi Dairesi tarafından belge verilir ve yeni şirket kurulabilir.

Gerekli belgeler:

- ✓ PS-03 belgesi,
- ✓ Firmanın "kısıtlanmış" gönüllü tasfiye sürecinin başlatılma Kararı,
- ✓ Ticaret Mahkemesinin Merkezi Kayıt Ofisinde firma kaydının silinmesinden sonra 3 yıl içerisinde, firma kurucusunun işletmesinden sorumlu olduğuna dair Beyanının yanı sıra alacaklıları ve işçilerine karşı borçlarının olmadığına dair beyanı (noter veya Mahkeme tasdikli),
- ✓ Vergilerin ödendiğine dair belge,
- ✓ 18 Avro 520-941100-57 no'lu banka hesabına yatırılır,
- ✓ 10 Avro 832-3161-26 no'lu banka hesabına yatırılır.

2. Ticaret Mahkemesinin Merkezi Kayıt Ofisinde firmanın gönüllü tasfiye süreci

Eğer firmanın banka hesabı üzerinden işlem yapıldıysa, borçları yoksa ve Vergi Dairesi tarafından borçlarının olmadığına dair belge alınırsa, firma sahibi tarafından "normal" tasfiye süreci başlatılabilir.

Gerekli belgeler:

- ✓ PS-03 belgesi,
- ✓ Firmanın gönüllü tasfiye sürecinin başlatılma Kararı,
- ✓ Tasfiye memurunun (tesfiyecisi) atanmasına ilişkin Karar,
- ✓ Atanmasına dair tasfiyecinin kabul onayı,
- ✓ Firmanın gönüllü tasfiye süreciyle ilgili en az iki defa günlük gazetede haberin çıkması (haberler arası en az 15 en fazla 30 gün olmalı)
- ✓ İş yaptığı bankanın yanı sıra Merkez Bankası tarafından firma hesabının likiditesi ile ilgili verilen belge,
- ✓ Tüm vergilerin ödendiğine dair belge,
- ✓ Tasfiye memurunun nihai raporu,
- ✓ 12 Avro ve 18 Avro 520-941100-57 no'lu banka hesabına yatırılmalı,
- ✓ 10 Avro 832-3161-26 no'lu banka hesabına yatırılmalı.

3. Firmanın iflas süreci

Eğer firmanın hesabı üzerinden işlem yapıldıysa ve borçlarını ödeyecek paraları yoksa, firma kurucusu tarafından iflas süreci başlatılabilir. Mahkeme tarafından;

- ✓ İflas Masası Müdürü seçilir,
- ✓ Kamu İhale Çağrısı yapılır,
- ✓ Alacaklılarına ve Vergi Dairesi'ne haber verilir.

Firma kurucusunun borçlarını ödeyecek mülkiyetinin olmadığını Mahkeme tarafından tespit edildiğinde, iflas süreci sona erer ve firma tasfiye edilir. Aynı zamanda Ticaret Mahkemesinin Merkezi Kayıt Ofisinden kaydı silinir.

❖ Firmanın tasfiye süreci için Muhasebeci Şirketleri tarafından alınan ortalama ücret aşağıdaki gibidir:

- ✓ “Kısıtlanmış” gönüllü tasfiye süreci: 250 Avro (mahkeme ücreti dahil)
- ✓ “Normal” gönüllü tasfiye süreci: 500 Avro (mahkeme ücreti dahil)
- ✓ İflas sürecinin başlatılması: 550 Avro (mahkeme ücreti dahil)

c. Vergi Uygulamaları

1. Vergi Sistemi ve İdare

1.1. Vergi Sistemi

Karadağ Eski Federal Cumhuriyeti'nin bir parçasıyken, 2001 yılından bu yana yabancı yatırımcıların yanı sıra uygun iş ortamı yaratmak amacıyla, Karadağ'ın vergi sisteminde ciddi reformlar yapılmıştır. Reform sürecinde, Karadağ Hükümeti'nin temel amacı aşağıdaki hususlara odaklanmıştır:

- Karadağ vergi sisteminin daha verimli olması ve uygulamasının daha kolay olması,
- Yabancı yatırımcılara vergi sisteminin daha çekici olması,
- Vergi sisteminin AB Direktifleri ve uluslararası standartlara uyumlaştırılması,
- Son yıllarda, Karadağ Hükümeti vergi oranları önemli ölçüde azaltmış olup, Karadağ vergi sistemi, bölgedeki rekabet gücü en yüksek olan vergi sistemi olarak sınıflandırılmıştır.

1.2. Dolaylı ve Dolaysız Vergiler

Bölgedeki diğer ülkelerde olduğu gibi, dolaylı vergiler ve sosyal güvenlik katkıları en kazançlı kamu gelirleridir.

2011 yılına ait olan resmi istatistiksel verilere göre, toplam kamu gelirlerinde vergilerin payı aşağıdaki gibidir:

Sosyal Güvenlik katkıları: % 30

Kişisel Gelir Vergisi: % 9

Kurumlar Vergisi: % 3

Dolaylı vergiler:

Katma Değer Vergisi 34%

ÖTV % 12

Gümrük vergisi % 4

1.3. Temel Vergiler

Karadağ'da en önemli vergi oranları aşağıda özetlenmiştir:

- Kişisel Gelir Vergisi: % 9
- Kurumlar Vergisi: % 9
- Katma Değer Vergisi: % 19, % 7 ve % 0
- Stopaj vergisi: Temettü, kar dağıtımı, sermaye kazançları, telif kazançları, fikri mülkiyet hakları, kira gelirleri, danışmanlık, pazarlama ve denetim hizmetlerinde % 9'dur.
- Sosyal Güvenlik Katkısı: Toplam % 33,8 (% 9,8 işveren adına, % 24 ise çalışanın adına ödenmektedir)

1.4. Yasal Çerçeve

Emlak vergileri yerel yönetimler tarafından alınırken, çoğu vergilerin yönetimi Karadağ Hükümeti'ne aittir.

1.5. Gelir Vergisi

Gelirlerin vergilendirilmesi hem kurumsal hem de bireysel düzeyde yapılmaktadır. Son birkaç yıl içinde genel eğilim, vergi oranlarının kademeli düşüşü ile tanımlanmaktadır. Progresif vergi oranları % 15'ten % 9'a sabit oranı ile değiştirilip 1 Ocak 2010 tarihinden itibaren uygulanmaktadır.

1.6. Vergi Anlaşmaları

Karadağ, 3 Haziran 2006 tarihinde kazandığı bağımsızlıktan sonra, Federal Yugoslavya Cumhuriyeti ve Sosyalist Federal Yugoslavya Cumhuriyetinde iken yürürlükte bulunan uluslararası anlaşmaları devam ettirmektedir.

Özellikle AB üyesi olan devletler ile ikili işbirliğinin geliştirilmesi yönünde anlaşmalarının olmasına rağmen, geçmişte oluşan çifte vergi anlaşmaları da mevcuttur.

Mevcut olanların yenilenmesi ile birlikte, yeni vergi anlaşmalarının (Yunanistan, İspanya, Avusturya, Lüksemburg, ABD) imzalanması beklenmektedir.

Karadağ'ın Diğer Ülkelerle Yapmış Olduğu Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları				
Almanya	15	0	10	1989
Arnavutluk	15/5	10	10	2006
Belarus	15/5	8	10	1999
Belçika	15/10	15	10	1982
Birleşik Arap Emirlikleri ¹	5/10	10/0 ⁸	5/10 ⁵	N/A
Birleşik Krallık	15/5	10	10	1983
Bosna-Hersek	15/5	10	10	2006
Bulgaristan	15/5	10	10	2001
Çek Cumhuriyeti	10	10	10/5	2006
Çin Halk Cumhuriyeti	5	10	10	1998
Danimarka	15/5	0	10	1983
Finlandiya	15/5	0	10	1988
Fransa	15/5	0	0	1976
Gana ³	15/5	10	10	N/A
Hırvatistan	15/5	10	10	2005
Hindistan ³	15/5	10	10	N/A
Hollanda	15/5	0	10	1983
İran ³	10	10	10	N/A
İrlanda	10/5	10	10/5 ⁵	2012
İsveç	15/5	0	0	1982
İsviçre	15/5	10	10	2006
İtalya	10	10	10	1986
Kıbrıs	10	10	10	1987
Kore	10	10	10	2002
Kuveyt	10/5	10	10	2004
Letonya	10/5	10	10/5 ⁵	2006
Macaristan	15/5	10	10	2003
Makedonya	15/5	10	10	1998
Malezya	0 ⁶	10	10	1991
Malta	10/5	10	10/5 ⁵	N/A
Mısır ²	15/5	15	15	1989
Moldova ⁴	15/5	10	10	N/A
Norveç	15/5	0	10	1986
Polonya	15/5	10	10	1999
Romanya	10	10	10	1998
Rusya Federasyonu	15/5	10	10	1998
Sırbistan	10	10	10/5 ⁵	2012
Slovakya	15/5	10	10	2002
Slovenya	10/5	10	10/5 ⁷	2004
Sri Lanka	12.5	10	10	1987
Türkiye	15/5	10	10	2002
Ukrayna	10/5	10/0 ⁸	10	2002
Zimbabve Cumhuriyeti ³	15/5	10	10	N/A

1. Eğer alıcı firma, ödeyen firmanın özsermayesinin en az %25'ine sahip / kontrol ediyor ise, iki orandan daha düşük olan uygulanmaktadır. Birleşik Arap Emirlikler'in sınırı sermayenin % 5'idir.
2. Yeni çifte vergilendirmeyi önleme anlaşması 2005 yılında Mısır ile imzalanmış, ancak uygulanmamaktadır. Eski anlaşma hala geçerlidir.
3. İki ülke arasında onay belgelerinde değişiklik yapılmamıştır.
4. Sözleşme imzalanmış, onaylanmış ve imzalayanlar tarafından onay belgelerinin mübadelesi yapıldıktan sonra uygulanabilecektir.
5. % 5 vergi oranı filmler ve ya da ses ve görüntü röprodüksiyon gibi diğer kaynaklardan oluşturulmuş eserler de dahil olmak üzere, edebi, bilimsel ve sanatsal eserler için geçerlidir. % 10 vergi oranı aşağıdakilere uygulanmaktadır: patentler, ufak patentler, markalar, modeller ve örnekler, teknik yenilikler, gizli formül veya teknik prosedürleri.
6. Sadece Karadağ vatandaşlarına temettü ödenecek olan durumlarda. Eğer Malezyalı vatandaşlarına ödenecekse, onlar Karadağ'da % 9 vergi oranına tabidir.
7. % 5 vergi oranı fikri mülkiyete, % 10 vergi oranı ise sinai mülkiyete uygulanmaktadır.
8. Gelir alıcısı Hükümet ya da devlet bankaları olduğunda, 0 % vergi oranı uygulanmaktadır.

1.7. Vergi İadesi ve Ödemeleri

Prensip olarak, vergi iadeleri, hem elektronik ve hem de basılı formatlarda Vergi Daireleri'ne teslim edilebildiği resmi form yoluyla gerçekleştirilmektedir. Eğer uzatılması için gerekçeli nedenler var ise, formun teslim tarihi normal tarihinden sonra 90 gün daha uzatılabilmektedir.

Vergi mevzuatı, vergi iadesinin değiştirilme olasılığını tanımaktadır. Ancak, vergi iadesinin değiştirilmesi, normal tarihinden sonra 10 gün içerisinde gerçekleştirilebilmektedir.

Vergi ödemesi gönüllü ya da zorunlu olabilmektedir. Gönüllü ödemede, uygun para tutarı kamu geliri hesabına transfer edilmektedir. Gönüllü ödeme olmadığında, vergi makamları zorla tahsilat prosedürünü başlatmak hakkına sahiptir.

1.8. Verginin Hesaplanması

Verginin hesaplanması, aşağıdaki yöntemlerden birini uygulayarak gerçekleştirilmektedir:

- Beyan usulu (self-assessment-öz değerlendirme)
- Vergi makamı kararı ile değerlendirme.

Prensip olarak, Karadağ vergilerinin büyük çoğunluğu öz değerlendirmelidir. Vergi makamı kararı ile değerlendirme az sayıda vergi kanunu tarafından belirlenmiştir. Örneğin vergi mükellefi tarafından gerçekleştirilen uygunsuz bir öz-değerlendirme durumunda uygulanabilmektedir. Vergi Dairesi tarafından, kamuya açık bilgi ve benzer vergi kapasitesine sahip olan diğer vergi mükelleflerine istinaden, vergi yükümlülüğünün değerlendirilmesi yapılmaktadır.

1.9. İtiraz

Genellikle, bir vergi mükellefi, vergi yetkilisinin kararlarına karşı itiraz hakkına sahiptir. Ancak, bu yasal “çare” vergi otoriteleri tarafından verilen tüm kararlar için geçerli değildir (Örneğin işyerinin geçici olarak kapalı olduğu durumlarda). Karar verildikten sonra 15 gün içerisinde itiraz edilebilir. Ancak, söz konusu tarih daha kısa da olabilmektedir.

1.10. Stopaj Vergileri

Karadağ Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca, aşağıda belirlenen Karadağ vergi mükellefleri tarafından ödenen Karadağ kaynaklı gelirlere Stopaj Vergisi uygulanmaktadır:

- Karadağ sakinleri ve yurt dışı yerleşiklere (gerçek veya tüzel kişi) yönelik hisse senedi ve temettü geliri,
- Yerleşik olmayan tüzel kişilere yönelik temettü ve sermaye kazançları, faiz, telif ve fikri mülkiyet hakları, kira gelirinin yanı sıra danışmanlık, pazar araştırması ve denetim hizmetleri

Yasal stopaj oranı % 9 olup brüt matraha uygulanmaktadır.

Stopaj vergi iadesi için gelir dağıtımı ödeme tarihinde başvurulmalıdır.

Çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmaları, stopaj vergilerini azaltabilmekte ya da tamamen kaldırabilmektedir. Yerleşik olmayan kişilerin anlaşmadan yararlanabilmeleri için, anlaşma yapılan ülke ile ilgili vergi ikamet belgesi ve gelirler üzerindeki mülkiyet belgesini sunmak zorundadır.

1.11. Vergi Dairesi Denetimleri

Vergi denetimleri, bir ofis denetimi veya alan denetimi olarak gerçekleştirilebilmektedir. Her iki durumda da vergi denetimleri, vergi otoritesi müfettişleri tarafından yapılmaktadır.

Vergi denetiminin amacı, bir veya birden fazla vergi dönemleri içinde bir veya birkaç vergi olaylarının incelenmesi söz konusu olabilmektedir.

Vergi denetimi, ilişkili kişiler arasındaki durumun araştırılması ya da girişimcinin kişisel durumunun araştırılmasından oluşmaktadır.

Ofis denetimi, makamları tarafından tutulan vergi belgeleri ile vergi mükellefi tarafından sunulan vergi iadeleri ve finans raporlarının tespit edilmesini temsil etmektedir. Ofis denetimi vergi makamlarının ofislerinde yapılmakta olup vergi mükelleflerinin varlığı zorunlu değildir.

Alan denetimi, vergi mükellefinin ofisinde yapılmakta olup genellikle 90 iş gününden fazla sürmemektedir. Ancak, bazı durumlarda, vergi makamı başkanı tarafından alan denetim süresi uzatılabilmektedir.

Eğer vergi denetimi sırasında vergi suçları ortaya çıkarsa, vergi müfettişi, vergi mükellefinin mülkiyeti, iş faaliyeti ve dokümanlar üzerinde yasak koyma yetkisine sahiptir. Ayrıca, usulsüzlük nedeniyle, vergi müfettişi tarafından para cezaları veya cezai takibat başlatılabilmektedir.

1.12. Vergi Cezaları

Genel olarak, her vergi kanunu, ilgili kanun çerçevesinde cezaları da kapsamaktadır.

Ana vergi cezaları listesi aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Cezalar	İhlali
3.000,00 – 20.000,00 Avro	<u>Katma Değer Vergisi (KDV):</u> <ul style="list-style-type: none"> - KDV kayıt hatası - Müşteriye KDV faturasının verilmemesi - KDV beyannamesi hatası - KDV beyannamesinin geç verilmesi - Vs.
2.000,00 – 10.000,00 Avro	<u>Kişisel Gelir Vergisi Kanunu:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Kişisel gelir vergisi beyannamesinin zamanında teslim edilmemesi veya yıllık kişisel gelir vergisinin geç ödemesi - İşverenlerin kişisel gelir vergisi stopajının vermemesi - Vs.
550,00 – 15.500,00 Avro	<u>Kurumlar Vergisi Kanunu:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Geç ödeme, yanlış hesaplama veya stopaj vergisinin ödenmemesi - Muhtasar beyannamesinin geç verilmesi - Kurumlar vergisi beyannamesinin geç verilmesi

Ek cezalar tüzel kişideki sorumlu kişiye karşı uygulanabilmektedir.

Verginin geç ödenmesi için günlük faiz cezası % 0,03 olup gecikmiş vergiye uygulanmaktadır.

1.13. Zaman Aşımı

Vergi borcu, genellikle, vergi yükümlülüğü değerlendirilmesinin yapıldığı yıldan itibaren 5 yıl sonra, zaman aşımına uğrayan vergi borcu olarak tanımlanmaktadır. Vergi yükümlülüğü değerlendirilmesinin yapıldığı yıldan itibaren 3 yıl içerisinde vergi makamı tarafından vergi tahsili yetkisine sahiptir.

Fazla ödenen vergi iadesi, vergi ödemesi yapıldığı yıldan itibaren 3 yıl içerisinde gerçekleştirilmelidir. Fazla ödenen vergi iadesi hakkı, vergi ödemesi yapıldığı yıldan itibaren 10 yıl sonra zaman aşımı stütüsünde olacaktır.

2. Kurumların Vergilendirilmesi

2.1. Genel Vergi Mükellefleri

Kurumlar vergisi mükellefleri anonim şirket, limited şirket, genel ortaklık, komandit, toplumsal şirket, kamu kuruluşunun yanı sıra kooperatif veya mal satışından gelir elde edilen diğer tüzel kişiler olarak sayılmaktadır.

İkamet

Karadağ Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca aşağıda belirtilenler vergi mükellefleri olarak sayılmaktadır:

- Tam vergi mükellefi – Firma Karadağ'da kurulmuş ya da Karadağ'da yönetilmektedir.
- Dar vergi mükellefi – Firma Karadağ dışında kurulmuş, Karadağ dışında ya da Karadağ'daki birimi tarafından yönetilmektedir.

Tam vergi mükellefinin dünya çapındaki kârı üzerinde vergilendirme yapılırken, dar vergi mükellefinin vergilendirilmesi ise Karadağ kaynaklı gelir veya Karadağ'daki iş birimine uygulanmaktadır.

Daimi İşyeri(Permanent Establishment PE)

Karadağ Vergi Kanunu'nda Daimi İşyeri hakkındaki genel kurallar yer alıp söz konusu kanun OECD Model Vergi Anlaşması'na göre yapılmıştır. Daimi İşyeri, yerleşik olmayan kişinin, söz konusu işyeri vasıtasıyla Karadağ'daki işlerini yürütmek amacıyla kullanılmaktadır.

İdari bina, şube, ofis, fabrika, atölye, maden yatağı veya doğal kaynakların değerlendirilmesini yapan tesise yerleşik olmayan kişi sahip ise, Daimi İşyeri mevcut demektir. İnşaat faaliyeti 6 aydan fazla faal ise, Daimi İşyeri olarak kabul edilmektedir.

Eğer yerleşik olmayan kişi, Karadağ'da mal teslimi amacıyla kullanılan bir depolamaya sahipse, söz konusu yer Daimi İşyeri olarak kabul edilmemektedir.

2.2. Vergi Teşvikleri

Gelişmemiş belediyelerde yeni kurulan işletmelere yönelik vergi muafiyeti / vergi kredisi

Gelişmemiş belediyelerde kurulan yeni üretim tesisleri 8 yıl vergi muafiyeti hakkına sahiptir. Vergi teşviki ayrıca gelişmemiş bölgelerde kurulan şirketlere ve işletmelere uygulanmaktadır. O durumda, vergi muafiyeti, birimin kuruluş tarihinden itibaren 8 yıl süreyle birim tarafından elde edinilen toplam kâr ile doğru orantılıdır.

Vergi teşviki tarım ürünleri, ulaşım, gemi inşaatı, balıkçılık ve çelik üretiminin birincil üretim alanlarında faaliyet gösteren vergi mükellefleri için geçerli değildir.

2.3. Vergiye Tabi Gelir

Kurumlar gelir vergisi matrahı, Kurumlar Vergisi Kanunu hükümleri çerçevesinde UFRS'ye göre hesaplanan muhasebe kar olarak değerlendirilmektedir.

Vergi yılı, yeni işe başlayan şirketler / faal olmayan şirketler hariç, takvim yılına tekabül eder. Farklı vergi yılının düzenlenmesi için herhangi bir yasal olanağı yoktur.

2.4. Giderlerin Vergiden Düşürülmesi

Genel olarak, iş amaçlı yapılan belgelenmiş giderler Kurumlar Gelir Vergisi düşülebilmektedir. Ancak, aşağıdaki hususlara kurumlar vergisi muafiyeti uygulanamaz:

- Verginin geç ödemesi için faiz cezası,
- Ticari amaçlı olmayan belgelenmemiş giderler,
- Kâr içinde çalışanların payı ile ilgili ödemeler,
- Para cezası ve diğer cezalar;
- Yurtdışı yerleşiklere ödenen faiz (eğer uygulanan faiz oranı piyasa faiz oranından yüksek ise),
- Yurtdışı yerleşiklerin merkez ofisine ödenen Daimi İşyeri'nin idari giderleri,
- Aynı zamanda kreditör olan işletmelerin şüpheli alacaklarının karşılıkları,
- Siyasi partilere yapılan bağışlar.

Aşağıdaki giderler kısmen düşülebilenler olarak kabul edilir:

- Sağlık, eğitim, bilimsel, dinsel, kültürel, spor ve insani amaçlar için yapılan giderlerin yanı sıra çevrenin korunması için toplam gelirlerinin % 3,5'ine kadar kabul edilen giderler,
- (Siyasi partiler hariç), profesyonel derneklere ödenen üyelik ücretleri, toplam gelirlerin % 0.1'ine kadar düşülebilmektedir,
- Eğlence giderleri, toplam gelirlerin % 1'ine kadar düşülebilmektedir,
- Gider olarak kabul edilen jübile ödülleri ve işten çıkarma tazminatı, İş Kanunu tarafından öngörülen tutara kadar düşülebilmektedir,
- Bankalar ve sigorta şirketleri tarafından yapılan karşılığın çalışmalarını düzenleyen mevzuat tarafından öngörülen miktarı geçmemek üzere Kurumlar Gelir Vergisi düşülebilmektedir.
- Broker ve bayilerin özel riskler karşılığı, Menkul Kıymetler Kanunu ile öngörülen tutara kadar düşülebilmektedir,
- Eğer muhasebe mevzuatı uyarınca hesaplama yapılırsa, yenilebilir doğal kaynakların karşılığı, mal ve hizmetlerin (garanti süresi) satışı için garantiler ve mahkeme zabıtları beklenen kayıplardır. ("hassas anlaşmalar").

Envanterin Değerlemesi

Satılan mal ve malzeme maliyeti, ağırlıklı ortalama maliyet yöntemi veya FIFO maliyet yöntemi uygulanarak vergiden düşülebilmektedir.

Vergi Amortismanı

Kurumlar Vergisi Kanunu'na göre, amortisman tabi varlıkların bir yıl ekonomik ömrü ve en az 300 avro satın alma değeri ile maddi ve maddi olmayan duran varlıklardır.

Amortisman tabi varlıklar, amortisman oranları ile, aşağıda belirtilen beş vergi amortisman gruba ayrılır:

- a. I. Grup: % 5;
- b. II. Grup: %15;
- c. III. Grup: % 20;
- d. IV. Grup: % 25;
- e. V. Grup: % 30

Doğrusal amortisman yöntemi I. Grup için tanımlanır (Örneğin, binalar, müteahhitlik) iken, II-V Gruplarda sınıflandırılan varlıklar için azalan bakiyeler usulüyle amortisman yöntemi öngörülmüştür.

2.5. İlişkili Taraf İşlemleri

Transfer ücretleri ilişkili taraf işlemlerinde değerlendirilen fiyatlar olarak tanımlanmaktadır. Bir vergi mükellefi, uygunluk ilkesi uyarınca ilişkili taraflar arasındaki işlemleri ifşa etmek zorundadır. Transfer fiyatları ve emsal fiyatları arasındaki fark kurumlar vergisi matrahına dahil edilmektedir.

İlişkili taraf, vergi mükellefi ile özel ilişkisi olan ve onların arasındaki karşılıklı işlemlerine ekonomik etkisi olan herhangi bir varlık olarak kabul edilmektedir. Mevzuata göre, eğer varlık aşağıda belirtilen bir konuma sahip ise, tarafların ilişkili olduğu varsayılmaktadır:

- Şirkette en az %10 payı / hissesi var ise,
- Başka bir şirketi temsil eden bir varlıkta (kurumda) doğrudan veya dolaylı en az %10 hissesi / payı var ise,
- Doğrudan / dolaylı şirket üzerinde hakimiyeti var ise veya iş kararları üzerinde önemli etkiye sahip ise,
- Üçüncü şirket üzerinden iki şirket tarafından doğrudan / dolaylı kontrole sahip ise (eğer kontrolü şirkette bu iki şirketin oy hakkı en az % 10 ise),

Karadağ mevzuatı herhangi bir transfer fiyatlandırması dokümantasyon gereksinimlerini içermemektedir.

2.6. Verginin Hesaplanması

Genel Hususlar

Bir vergi yılında elde edilen kâr % 9 Kurumlar Gelir Vergisi oranına tabidir.

Aynı vergi oranı, sermaye kazançları (Örneğin arazi ve binalar, hisse senetleri ve menkuk kıymetlerin satışından elde edilen kazançlar) için geçerli olmasına rağmen, faaliyet kârı ayrı vergilendirilmektedir.

Vergi Konsolidasyonu

Tüm üyeleri Karadağ vatandaşı olan bir şirket doğrudan veya dolaylı başka bir şirketin en az %75 hissesini kontrol eden bir şirket grubu için vergi konsolidasyonuna izin verilmektedir.

Her şirket tarafından ayrı bir vergi beyanname dosyalanırken, ana şirket tarafından tüm grup için konsolide vergi beyannamesi dosyalanmaktadır. Bir veya daha fazla şirketlerin konsolide beyanname kayıpları konsolidasyon kapsamındaki diğer şirketlerin kârlarından mahsup edilir.

Konsolide vergi beyannamesinde, konsolidasyon çerçevesinde, bir veya daha fazla şirketin zararlarının, diğer şirketlerin kârlarından mahsup edilmektedir. Her şirket, tüm gruba ait vergiye tabi kârdaki payıyla orantılı olarak vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi konsolidasyonu en az beş yıl süreyle devam etmelidir. Aksi takdirde her şirket tüm vergileri ödemek zorundadır.

2.7. Bağlı Kuruluşa Karşı Şube

Bir şube konseptinin çok temel kuralları vardır. Kurumlar Vergisi Kanunu, şube ofisine ana ofisi tarafından tahsil edilen idari giderlerinin düşülebilirliğini kısıtlamaktadır. Ancak, yerel mevzuat tarafından sunulan kısıtlamalar çifte vergilendirmeyi önleme anlaşması ile önlenebilmektedir.

Şubeye atfedilen kârlar, Bağlı Kuruluş gibi, % 9 Kurumlar Vergisi oranına tabidir. Ancak, şube ofisi tarafından yapılan kârın kendi ülkesine götürülmesi (**profit repatriation**), stopaj vergis olmadığından dolayı daha avantajlıdır.

Diğer taraftan, dar mükellefin bağlı kuruluşu tarafından yapılan kârın kendi ülkesine götürülmesi % 9 Karadağ stopaj vergisi gibi ek vergi maliyetini tetikleyebilmektedir.

Buna ek olarak, Karadağ'da şube ofisinin idaresinde bazı belirsizliklerin mevcut olduğunu belirtmekte fayda vardır. Vergi makamlarının şube işleyişi özünün farkında olmadıkları için olumsuz vergi uygulamalarına yol açılmaktadır.

2.8. Holding Şirketler

Karadağlı firmalar, dar mükellefin bağlı kuruluşu tarafından ödenen yabancı vergiye eşit olan vergi kredisi hakkına sahiptir.

Toplam vergi kredisi, Karadağ'da ödenen vergi miktarını aşamamaktadır. Kullanılmayan vergi kredisi beş yıl ileriye taşınabilmektedir. Vergi kredisi uygulamasına hak kazanmak için, Karadağlı vergi mükellefinin, en az bir yıl süreyle dar mükellefin bağlı kuruluşu üzerinde, doğrudan veya dolaylı en az % 10'nun sahibi olmalıdır.

3. Gerçek Kişilerin Vergilendirilmesi

3.1 . Genel

Gerçek kişiler, Karadağlı tam ve dar mükellef, kişisel gelir vergisine tabidir. Tam mükelleflerin dünya çapında tüm gelirleri vergilendirilirken, dar mükelleflerin Karadağ kaynaklı gelirleri vergilendirilmektedir.

Tam vergi mükellefi

Karadağ'da tam mükellef olarak aşağıda belirtilen bireyler kabul edilmektedir:

- Karadağ'da ikameti, işyeri veya menfaati olan kişi,
- Bir mali yılı içinde en az 183 gün boyunca Karadağ'da kalan kişi,
- Yurt dışında görevlendirilen ve Karadağ'lı gerçek ya da tüzel kişi veya uluslararası örgüt için ticari faaliyete bulunun kişidir.

Kayıt

Bir Karadağ'lı şirket veya girişimci tarafından ödenmiş olan yabancı geliri, Karadağ'da vergiye tabi geliri elde ettiği tarihten itibaren 5 gün içerisinde vergi dairelerinde kayıt altına alınmalıdır.

3.2 Vergiye Tabi Gelir

İstihdam Geliri

İstihdam geliri, bireyin istihdamı adına ödenen tüm gelirleri kapsamaktadır (maaşlar, emeklilik maaşları, aynı gelirler, sigorta primleri, vergiye tabi olmayan asgari ödüller vs.)

İstihdama benzer diğer kişisel hizmetlerden elde edilen gelir (geçici / yarı zamanlı istihdam ve benzeri) istihdam geliri olarak kabul edilmektedir.

Çalışanlar, vergi mükellefleri olarak kabul edilmektedir. İşveren, kendi çalışanları adına kişisel gelir vergisi stopajının hesaplamasından sorumludur.

Brüt maaşa ilaveten maaş dışında verilen haklar vergi matrahı olarak kabul edilmektedir.

İstihdam geliri, % 9 maaş vergi oranına tabidir.

Ocak 2013 tarihinde, Karadağ Hükümeti 720 Avro ve üzeri olan brüt maaşlar kişisel gelir vergi oranını %9 'dan %15'e yükselmiştir. Arttırılmış vergi oranı sadece 2013 yılı için geçerlidir.

Bağımsız Faaliyetlerden Elde Edilen Gelirler

Bağımsız faaliyetlerden elde edilen gelirler, ticari faaliyet ve/veya mesleki ve entellektüel hizmetler ve diğer faaliyetleri sağlayarak gerçek kişi tarafından oluşturulur.

Vergi matrahı, gerçek kişi vergi mükellefi (**individual taxpayer**) tarafından gerçekleştirilen kâra eşittir. Vergiye tabi kârlar aşağıdaki gibidir:

- Muhasebe kârı, muhasebe kayıtları işlemlerini yapan mükelleflere yönelik hazırlanan Kurumsal Gelir Vergisi Kanunu uyarınca ayarlanmıştır.
- Muhasebe kayıtlarını tutmayan vergi mükellefleri için toplam gelirlerin standart giderleri %30 oranında azalmıştır.
- Vergi oranı % 9'dur.

Mülkiyet ve Mülkiyet Hakları Geliri

Aşağıdaki mülkiyet haklarından elde edilen gelirler kişisel gelir vergiye tabidir:

- Taşınır ve taşınmaz malların kira geliri,
- Sınırlı bir süre için telif hakları, sınai mülkiyet ve diğer mülkiyet haklarının transferinden elde edilen gelir.

Vergi matrahı, vergi mükellefi tarafından gerçekleştirilen brüt gelir ve giderlerin arasındaki farkı teşkil etmektedir. Vergi mükellefi, eğer fiili maliyetleri doğrulayamaz ise % 30 standart maliyeti (turistik amaçlı kayıtlı gayrimenkul kira gelirleri için 50%) hakkına sahiptir.

Şirket veya kayıtlı girişimci, gerçek kişi vergi mükelleflerine ödenen gelirden vergi kesintisi yapmakla yükümlüdür. Alternatif olarak, vergi, yıllık vergi beyannamesi ibrazı üzerine bireysel vergi mükellefi tarafından doğrudan ödenmektedir.

Vergi oranı % 9'dur.

Sermaye Geliri

Sermaye geliri, yönetim ve çalışanlar tarafından elde edilen faiz geliri ve kar ortaklığı / katılımı (profit participation) (ikisi de nakit para veya hisse) olarak tanımlanmaktadır.

Ayrıca, şirketin bireysel hissedarı / kurucu tarafından elde edilen gelir ve şirket tarafından yapılan kişisel harcamalarına ilişkin de sermaye geliri kabul edilmektedir.

Vergi matrahı, kazanılan gelirin brüt miktarını teşkil etmektedir.

Vergi oranı % 9'dur.

Karadağ Kişisel Gelir Vergi Kanunu; bireysel hissedarları / sahipleri tarafından alınan temettü/ kar payları sermaye geliri olarak kabul etmemektedir.

Ancak, Karadağ kurumsal vergi mükellefi tarafından mükelleflere dağıtılan (tam ve dar mükellefi her ikisi de) temettü ve kar payları % 9 kurumlar vergisi stopaj oranına tabidir.

Sermaye Kazançları

Ocak 2010 tarihinde Gelir Vergisi Kanunu'nda yapılan değişiklik ile gayrimenkul, hisse senedi ve hisse faizi satışından elde edilen sermaye kazançlarının yeniden vergilendirilmesi yapılacaktır.

Sermaye kazancı, Gelir Vergisi Kanunu uyarınca, satın alma ve satış fiyatı arasındaki olumlu farkı teşkil etmektedir. Eşler arasındaki mülkiyet devri ve vergi mükellefinin ikamet yeri olarak kullandığı gayrimenkul satışına sermaye kazancı vergisi uygulanmamaktadır. Ayrıca, ebeveynler ve çocuklar arasındaki mülkiyet transferi vergiden muaf tutulmaktadır.

Sermaye kazancına uygulanan vergi oranı % 9'dur.

3.3 . Vergiye Tabi Olmayan Gelirler

Devlet emekli maaşları, belirli yasal yardımları, tazminat ödemeleri, nafaka, belirli hediye çeşitleri ve maddi devlet yardımı Karadağ kişisel gelir vergisinden muaftır.

3.4. Kesintiler

Şahsi İndirimler

1 Ocak 2010 tarihinden önce, tam vergi mükelleflerinin 840 Avro (yani aylık 70 Avro) yıllık şahsi indirim hakkı vardı. Ancak, söz konusu indirim, Kişisel Gelir Vergisi Kanunu'nda yapılan son değişikliklerle kaldırılmıştır.

Sosyal Güvenlik Katkıları

Sosyal güvenlik katkıları, çalışana ödenilen maaştan işveren tarafından ödenmektedir.

2012 yılından itibaren sosyal güvenlik katkıları, özel yıllık ödeme tavanına tabi idi. (2012 yılı için 50,00 Avro).

2012 yılına kadar sadece emeklilik ve sakatlık katkıları ödeme tavanına tabi idi.

Aşağıdaki katkılar hem işveren hem de çalışan tarafından ödenmektedir. Sosyal Güvenlik Katkı Payları aşağıdaki gibidir:

Çalışan tarafından ödenen sosyal güvenlik katkıları:

- Emeklilik ve sakatlık sigorta primi: % 15
- Sağlık sigortası: % 8,5
- İşsizlik sigortası: % 0,5.

İşveren tarafından ödenen sosyal güvenlik katkıları:

- Emeklilik ve sakatlık sigorta primi: % 5,5
- Sağlık sigortası: % 3,8
- İşsizlik sigortası: % 0,5.

Asgari sosyal güvenlik katkıları bazı, Genel Toplu İş Sözleşmesi ile öngörülen uygun yeterlilik düzeyi için aylık brüt maaşının miktarıdır.

3.5 . Dar Mükelleflerin Vergilendirilmesi

Dar mükelleflerin vergilendirilmesi, Karadağ'daki sabit işyeri yoluyla Karadağ kaynaklı gelirlerine uygulanmaktadır (Örneğin daimi işyeri). Karadağ'da daimi işyerine sahip olmayan dar mükellefler, Karadağ kaynaklı menfaatler, telif ücretleri ve gayrimenkul kiralama ücretleri vergilendirilmektedir.

3.6 . Vergi Uyum

Stopaj Mükellefi

İşveren ("stopaj mükellefi) tarafından çalışanlara ödenen tüm ücretlerde gelir vergisi ve sosyal güvenlik katkılarına stopaj uygulanmalıdır. Mevcut kurallar altında, stopaj mükellefi olarak davranması, Karadağ tüzel kişiler, bireysel girişimciler ve Karadağ'da bulunan şube ile yabancı tüzel kişilerin sorumluluğundadır. Stopaj yükümlülüklerine ek olarak, işverenler ödenen gelir ve stopaj vergisi hakkında bilgi vermeli, gerçek kişi tarafından ödenen ancak vergi dairesi kaynağında vergi stopajı uygulanmayan gelir hakkında vergi dairesi'ni bilgilendirmelidir.

Bireysel Vergi Mükellefi

Eğer bir birey, farklı kaynaklardan farklı işverenlerden veya yurtdışından gelir elde ediyorsa, vergi dairesi'ne yıllık vergi beyannamesini teslim etmek zorundadır. Bir önceki yılda elde edilen gelir hakkında yıllık vergi beyannamesi, eğer gerekirse cari yılın 30 Nisan tarihine kadar teslim edilmelidir.

4. Katma Değer Vergisi

4.1. Giriş

Katma Değer Vergisi (KDV) 2003 yılı Nisan ayında satış vergisi sistemini değiştirmiştir. Karadağ'ın KDV uygulamalarının temel ilkeleri, AB Direktifi kuralları ile uyumludur. Mallar genel %19 KDV oranına tabi tutulurken, indirilmiş KDV oranı %7 ve % 0 ile özel mallara uygulanmaktadır.

4.2. KDV Kapsamı

Malın Tedarik Yeri

Mallar

Malın tedarik yeri için kurallar malların satışı için de geçerlidir:

- Eğer malların satışı sevk edildiyse, sevk anında malların bulunduğu yer,
- Eğer mallar tedarikçi veya tedarikçi adına diğer kişi tarafından yüklendiyse, malların yüklendiği yer,
- Eğer malların satışı sevk olmadan yürütüldüyse, tedarik zamanında malların bulunduğu yer,
- Isıtma, soğutma ve iklimlendirme sistemlerinde kullanılan elektrik enerjisi, gaz ve enerjinin alındığı yer.

Hizmetler

Hizmet sunulan kişi tarafından faaliyetlerin yürütüldüğü yer veya daimi işyeri üzerinde hizmetlerin verildiği yer *hizmetlerin tedarik yeri* yani *“tedarik yeri”* kuralı olarak kabul edilmektedir.

Genel “tedarik yeri” kuralının istisnaları aşağıda verilmiştir:

- Taşınmaz mülkün bulunduğu yerde yapılan hizmetler,
- Kültürel, sanatsal, bilimsel, eğitsel, sportif ve eğlence etkinlikleri dahil olmak üzere söz konusu etkinliklerin organizatörü, yardımcı ulaştırma hizmetleri, taşınır malların değerlendirilmesi gibi fiziksel olarak hizmetlerin yapıldığı yer.

Danışmanlık, veri işleme, ekonomik propaganda, fikri mülkiyet haklarının yasal, muhasebe, transferi ve kullanımı, mühendislik hizmetleri; yürütülmekten kaçındığı ticari faaliyet, bankacılık, sigorta ve mükerrer sigorta, taşınır malların kiralari (araçlar hariç) hizmet tedarikçisinin kendi işlerini yaptığı yerde tedarik edilmesi varsayılmaktadır.

Malların İthalatı

İthalat yeri Karadağ topraklarına giriş noktasıdır.

İndirimli KDV % 0 oranda vergilendirilen mallar

X % 0 oranda vergilendirilen mallardan en önemlileri aşağıdaki gibidir:

- Karadağ'dan mal ihracatı,
- Malların ihracatı / ithalatı ile doğrudan ilgili hizmetlerin tedariği,
- Geçici ithal mallarına yapılan hizmetler,
- Karadağ Sağlık Sigortası Fonu tarafından hastalara verilen ve finanse edilen ilaçlar / tıbbi cihazlar,
- Uluslararası hava ve deniz taşımacılığı ile ilgili mal ve hizmetlerin temini,
- Diplomatik temsilcileri ve uluslararası kuruluşlar tarafından kullanılan mal ve hizmetler,
- Vergi mükellefleri sıfır puan olarak atfedilen malların giriş KDV'nin geri kazanma hakkına sahiptir.

4.3. KDV`den Muaf Mallar

Kanun, KDV muafiyetlerinin çeşitli türlerini sağlamakta olup, muafiyetler kamu yararları, ürünlerin ithalatının yanı sıra bazı özel istisnaların hizmetleri ile ilgilidir.

En önemli KDV muafiyetleri aşağıdaki gibidir:

Kamu Yararı Hizmetleri

Sağlık hizmetleri, posta hizmetleri, sosyal güvenlik hizmetleri, kültürel ve eğitim hizmetleri, spor, radyo yayıncılığı kamu hizmetleri, din hizmetleri ve sivil toplum kuruluşlarının hizmetleridir.

KDV`den Muaf Malların İthalatı

Aşağıdaki malların ithalatı KDV`den muaf olarak kabul edilmektedir:

- Diplomatik, konsolosluk temsilcilikleri ve uluslararası kuruluşlar ve üyelerine yönelik gümrük vergilerinin ödemesinden muaf ürünlerin ithalatı,
- Gümrük vergisinden muaf malların geçici ithalatı,
- Transit gümrük prosedürü yolu ile Karadağ'a giren ürünler,
- Karadağ'da geçici depolama amaçlı planlanan ürünler, gümrüksüz bölge veya gümrük deposuna getirilen mallar,
- Karadağ Merkez Bankası tarafından ithal edilen altın ve diğer kıymetli madenler, banknot ve madeni paralar,
- Eğitim amaçlı malların ithalatı,
- Engellilerin taşınması için kullanılan malların ithalatı.

Diğer Muafiyetler

Sigorta ve mükerrer sigorta hizmetleri, taşınmaz malın satışı (yeni inşa edilen binalar hariç), finansal hizmetler, hisse devri, 60 günden daha uzun süreliğine konutların kiralanması, şans ve eğlence oyunları, idare ve mahkeme görevleri KDV`den muaftır.

Vergi mükellefleri genellikle KDV`den muaf mallarına atfedilen giriş KDV'sini geri kazanma hakkına sahip değildir.

4.4. Vergi Matrahı

KDV matrahı, mallar / hizmetler satışından vergi mükellefi tarafından alınanların (nakit/mal/hizmet) yanı sıra geri ödenmez vergiler dahil olmak üzere (Örneğin gümrük, özel tüketim vergileri) ve doğrudan maliyetler (komisyonlar, ambalaj maliyeti, ithalat durumunda nakil) göz önünde bulundurularak dikkate alınmalıdır.

Eğer ödenen nakit para değilse, KDV matrahı alınan malların/hizmetlerin piyasa değeri olarak kabul edilmektedir.

4.5. Geri Alınamayan Girdi KDV'si (Non-recoverable input VAT)

Vergi mükellefleri, genellikle, %0 ve diğer KDV oranlarında vergilendirilen malların giriş KDV'sini geri kazanma hakkına sahiptir.

Genel kurallar altında, aşağıda belirtilen mallarda, vergi mükelleflerinin giriş KDV'sinin indirim hakkı yoktur:

- KDV'den muaf mallarının yapılması için kullanılan mal ve hizmetler,
- Karadağ dışında malların yapılması için kullanılan mal ve hizmetler (eğer söz konusu mallar için Karadağ'da KDV'den muafiyet sağlandıysa).

Ayrıca, KDV Kanunu uyarınca aşağıdaki hususlarda giriş KDV'si geri alınamaz:

- Spor ve rekreasyon amaçlı deniz araçları, binek araçları, motosikletlerin yanı sıra yakıt, yağ ve söz konusu mallar için yedek parçaları ve ilgili hizmetler için giriş KDV'si,
- Eğlence işinden giriş KDV'si.

4.6. KDV Uyumu

Kayıt

Karadağ'da KDV Kaydı gönüllü ya da zorunlu olabilmektedir. Gönüllü KDV kaydı küçük vergi mükellefi olarak adlandırılan kişiler için mümkündür (son 12 ay içerisinde elde edilen cirosu 18.000 Avro'dan az olan işletmeler).

Kayıt yapıldığında, şirket tarafından en az 3 yıl süreyle kayıt sildirme başvurusu yapılamaz.

KDV kaydı 12 aylık süre içinde, KDV kaydı üzerinden ciro toplamı 18.000 Avro olan işletmeler için zorunludur.

Muhasebe Gereksinimleri

Vergi mükellefleri, kendi muhasebe kayıtlarında, KDV'nin değerlendirilmesi konusunda yeterli bilgi sağlamalıdır. Yani, muhasebe kayıtlarında aşağıda belirtilen bilgiler bulunmalıdır:

Toplam KDV'ye tabi olan mallar, ödenen giriş ve çıkış KDV tutarı, KDV iadesi, KDV mükellefinden alınan ve verilen faturaların yanı sıra ithal edilen malların kaydını yapmalıdırlar.

Fatura Gereksinimleri

Vergi mükellefi tarafından, aşağıda belirtilen hususları içeren fatura ya da fatura işlemini gören diğer belgeyi vermek zorundadır:

- İsim, adres ve vergi mükellefi / fatura verenin KDV numarası,
- Yer, veriliş tarihi ve fatura numarası,
- Vergi mükellefi / fatura alıcı adı ve adresi,
- Teslim edilen malların miktarı ve tipi ya da hizmetlerin tipi ve hacmi,
- Mal veya hizmetlerin satış tarihi ve avans ödemeleri miktarı,
- Vergiye tabi matrah tutarı,
- Uygunan vergi tutarı;
- Hesaplan KDV tutarı;
- Mühür ve imza;
- Vergi muafiyeti ile ilgili uygun bir not (varsa).

KDV Dönemi ve KDV Yükümlülüklerinin Yapılması

KDV dönemi bir takvim ayıdır.

Aylık KDV yükümlülüğü, aylık KDV iadesi teslim tarihine kadar yapılması gerekmektedir (Örneğin takvim ayının sonundan itibaren 15 gün içinde).

Karşı Ödemeli

Yabancı servis sağlayıcılardan Karadağ'da tedarik yeri ile ilgili hizmet alan Karadağ KDV mükellefleri, fatura hizmet ücretleri ile ilgili olarak çıkış KDV'sini (hem giriş hem çıkış KDV) değerlendirmeleri gerekmektedir. Eğer mallara KDV'li ve/veya sıfır oran atfedilmişse, servis alıcıları, ilgili giriş KDV'sini geri alma hakkına sahiptir.

Fazla Ödenen KDV İadesi

Vergi mükellefi, çıkış KDV veya gelecekteki KDV yükümlülüklerine karşı değerlendirilen KDV kredi ofseti üzerinden fazla ödenen KDV iadesi için başvuruda bulunabilmektedir. KDV iadesi dönemi KDV iadesi talebi teslim tarihinden itibaren 60 gündür.

Aşağıdaki koşulların kümülatif olarak yerine getirilmesi halinde, Karadağ'da daimi işyeri olmayan yabancı mükelleflerin yerel tedarikçiler tarafından yüklenmiş Karadağ KDV'sini iade hakkına sahiptir:

- Karadağ'da iş faaliyetlerini gerçekleştirebilmek için KDV açısından vergiye tabi mallar, bir yabancı vergi mükellefi tarafından satın alındı ise,
- Yabancı vergi mükellefi, iade süresi içerisinde aşağıdaki mallar hariç, KDV'li malları yürütemez:

- KDV'den muaf malların ithalatı ve ihracatı ile ilgili hizmetler;
- KDV'si alıcı tarafından ödenmesi gereken hizmetler

5. Diğer Vergiler

5.1. Özel Tüketim Vergileri (ÖTV)

Aşağıdaki malların ithalatı ve / veya üretimi Karadağ özel tüketim vergisine tabidir:

- Alkol ve alkollü içecekler,
- Tütün ürünleri,
- Mineral yağlar, bunların türev ürünleri ve ikame malları,
- Kahve (özleri, konsantre ve diğer kahve ürünleri de dahil olmak üzere),
- Şeker veya aromalaştırıcılı ile maden suyu.

Vergi mükellefleri ÖTV mallarının ithalatçıları ve / veya üreticileri olarak kabul edilmektedir.

ÖTV, satış fiyatının (ad valorem) bir yüzdesi olarak mutlak miktar ve / veya nispi (göreceli) miktar olarak belirlenmektedir.

ÖTV aylık bazda değerlendirilmektedir. Aylık ÖTV beyannamesi, ay sonundan itibaren 15 gün içinde Vergi Dairelerine teslim edilmektedir. ÖTV yükümlülükleri, ÖTV beyannamesinin teslim edildiği günde ödenmektedir.

Sigara üzerindeki özel tüketim vergileri, vergi otoriteleri tarafından verilen ÖTV pullarının devralındığı günden itibaren 60 gün içinde ödenmektedir (yerli ve ithal sigaralara yöneliktir).

ÖTV'ye tabi malların ithalatında ÖTV ödenmesi, herhangi bir gecikme olmadan, gümrük depo prosedürü kullanılarak ithalat vergilerinin ödenmesi anında yapılmaktadır.

5.2. Emlak Vergisi

Emlak vergisi, Karadağ'da gayrimenkul sahibi veya Karadağ gayrimenkul üzerinde kullanma hakkına sahip tüzel kişiler ve bireyler tarafından ödenmektedir. Vergi, gayrimenkul piyasa değerinin % 0.1 ve 1 arasında değişen orantılı oranlarda uygulanmaktadır.

Vergi yükümlülüğü, cari yılın 31 Mayıs tarihine kadar Vergi Daireleri tarafından belirlenmektedir. Vergi, 30 Haziran ve 30 Kasım tarihlerinde 2 taksitli ödenebilmektedir.

5.3. Emlak Alım Satım (Devir) Vergisi

Devir vergisi, gayrimenkul üzerinde mülkiyet haklarının edinimi üzerine ödenmektedir. Devir vergisi oranı %3'tür. Vergi mükellefi gayrimenkul edinen olarak kabul edilmektedir.

Vergi muafiyeti, şirketin yazılı hisse sermayesine gayrimenkulun her türlü katkısına uygulanabilmektedir.

Vergi matrahı, satın alma anında taşınmaz malın piyasa değeridir.

Vergi mükellefi (gayrimenkul edinen) sözleşme tarihinden itibaren 15 gün içinde vergi beyannamesini teslim etmek zorundadır. Sorumluluk, vergi otoriteleri tarafından verilen Vergi Değerlendirilmesine İlişkin Kararın alınmasından itibaren 15 gün içinde ödenmektedir.

- Vergi Daireleri

Vergi Dairesi Kanunu uyarınca, Vergi ve diğer kanununa göre vergi ödemesine tabi tutulan kişiler vergi mükellefi olarak sayılmaktadır. Söz konusu Kanuna göre, vergi mükellefi: tüzel kişi, tüzel kişinin parçası, örgüt, girişimci ve Karadağ Vergi Kanunu uyarına davranmak zorunda olan gerçek kişidir.

Vergi mükelleflerinin hakları ve yükümlülükleri Karadağ Vergi Kanunu'nun IV. maddesinde yer almaktadır.

Yani, Karadağ'da Ticari İşletmeler Kanunu'na göre kar elde etmek amacıyla kurulmuş ve faaliyeti Karadağ'da sürdüren tüzel kişi, Karadağ'da yürürlükte olan Vergi ve diğer Kanunlara göre kendi iş faaliyetlerini uyumlaştırmak zorundadır.

Karadağ'da kurulmuş olan şirket vergi mükellefi statüsüne sahip olup, diğer Karadağ'lı şirketler gibi, Kanunlara göre vergi ve SGK primleri ödemek zorundadır.

Karadağ'da sadece bir Vergi Dairesi bulunmakta olup şubeleri aşağıda isimleri verilen belediyelerde yer almaktadır:

Karadağ Vergi Dairesi: Bulevar Šarla De Gola br.2, Podgorica

- **Podgorica şubesi** (Podgorica, Cetinje ve Danilovgrad belediyelerini kapsamaktadır)
Podgorica'daki şubenin adresi: ul. V Proleterske br. 36 Podgorica; Vergi Müfettişi Srđan Rubežić
Cetinje'deki şubenin adresi: ul. Bajova br. 2 Cetinje; Sorumlu kişi Stana Milašević
Danilovgrad'daki şubenin adresi: ul. Sava Burića b.b. Danilovgrad; Sorumlu kişi Sonja Sekulić
- **Nikšić şubesi** (Nikšić, Šavnik ve Pluzine belediyelerini kapsamaktadır)
Nikšić'teki şubenin adresi: ul. Njegoševa broj 18 Nikšić; Vergi Müfettişi: Nataša Damjanović
Šavnik'teki şubenin adresi: Belediye binası, Šavnik
Pluzine'deki şubenin adresi: Belediye binası, Pluzine
- **Bar şubesi** (Bar ve Ulcinj belediyelerini kapsamaktadır)
Bar'daki şubenin adresi: Bulevar revolucije br.1.; Vergi Müfettişi Siniša Kovačević
Ulcinj'deki şubenin adresi: ul. Maršala Tita bb Ulcinj; Sorumlu kişi Jasna Pelinković
- **Budva şubesi** (Budva, Kotor ve Tivat belediyelerini kapsamaktadır)
Budva'daki şubenin adresi: Trg od Sunca br. 2, Budva; Vergi Müfettişi Aleksandra Šćekić
Kotor'daki şubenin adresi: Kotor eski şehir, Sorumlu kişi Gordana Nestorović
Tivat'taki şubenin adresi: Luke Tomanovića-Tivat; Sorumlu kişi: Katarina Marković
- **Herceg Novi şubesi** (Herceg Novi belediyesini kapsamaktadır)
Herceg Novi'deki şubenin adresi: Trg Maršala Tita br. 2.; Vergi Müfettişi Jovo Grdinić

- **Pljevlja şubesi** (Pljevlja ve Zabljak belediyelerini kapsamaktadır)
Pljevlja'daki şubenin adresi: ul. Ivana Milutinovića b.b. Pljevlja; Vergi Müfettişi Vlade Milinković
Zabljak'taki şubenin adresi: ul. Trg durmitorskih ratnika b.b. Žabljak
- **Bijelo Polje şubesi** (Bijelo Polje, Mojkovac ve Kolaşin belediyelerini kapsamaktadır)
Bijelo Polje'deki şubenin adresi: ul. Slobode broj 2 Bijelo Polje; Vergi Müfettişi Tomislav Timotijević
Mojkovac'taki şubenin adresi: Trg Ljubomira Bakoča b.b. Mojkovac; Sorumlu kişi Nataša Medojević
Kolaşin'deki şubenin adresi: ul. Buda Tomovića b.b. Kolaşin; Sorumlu kişi Žarko Peković
- **Berane şubesi** (Berane, Rozaje, Andrijevica ve Plav belediyelerini kapsamaktadır)
Berane'deki şubenin adresi: ul. IV Crnogorske 3 Berane; Vergi Müfettişi Zoran Pešić
Rozaje'deki şubenin adresi: ul. 13 jula bb Rozaje; Sorumlu kişi Kemal Škrijelj
Andrijevica'daki şubenin adresi: ul. Branka Deletića bb Andirevica; Sorumlu kişi Ranko Vukićević
Plav'daki şubenin adresi: ulica Racina Plav; Sorumlu kişi Redžep Radončić

- Beyanname

- 1) Tüzel kişiler, İşçi Kanunu'na göre; çalışan sayısı, yıllık bazda toplam gelir ve toplam aktife bağlı olarak küçük, orta ve büyük ölçekli işletmeler olarak ayrılmaktadır.
  - 2) Finansal raporların hazırlanmasında aşağıda belirtilen 3 koşulu yerine getirenler, orta ölçekli tüzel kişi olarak sayılmaktadır:
    - ☞ Eğer finansal raporun yapıldığı yılda çalışanların sayısı 50 – 250 arasında ise;
    - ☞ Yıllık bazda toplam geliri 10.000.000,00 - 50.000.000,00 avro arasında ise;
    - ☞ Toplam aktifi 10.000.000,00 - 43.000.000,00 avro arasında ise.
- Tüzel kişiler, ilgili yılın 31 Aralık tarihinde yani statü değişikliğinin kayıt gününde (birleşme, ayrılma) ve tüzel kişiliğin gönüllü tasfiye kararı gününde finansal raporları ve konsolide tabloları hazırlamalıdır.
  - Tüzel kişiler, geçmiş yıla ait finansal raporları kağıt ve elektronik ortamında Karadağ Vergi Dairesi'ne cari yılın en geç 31 Mart tarihine kadar sunmalıdır.
  - Mevzuatta belirtilen tabloların yanı sıra istatistik eki de sunulmalıdır.
  - Bilanço ve gelir tablosu Vergi Dairesi'nin web sitesinde yayınlanmaktadır.
  - Mevzuatta belirtilen finansal raporlar ve istatistik ekinin tutma şekli yetkili makamların yönetmeliklerine göre düzenlenmektedir.
- Büyük ölçekli tüzel kişi, orta ölçekli tüzel kişi ve ana tüzel kişi (şirket) Vergi Dairesi'ne konsolide finansal tabloları sunmak zorunda iken, menkul kıymet ve diğer finansal araçlar ile piyasada ticaret yapan tüzel kişiler ise Vergi Dairesi'ne IAS (International Accounting Standards – IAS/Uluslararası Muhasebe Standartları) ve IFRS (International Financial Reporting Standards – IFRS / Uluslararası Finansal Raporlama Standartları) koşullarına göre finansal raporları ve konsolide tabloları sunmak zorundadır.
  - Küçük ölçekli tüzel kişi Vergi Dairesi'ne bilanço, gelir tablosu ve istatistiksel eki sunmak zorundadır.

- Muhasebe Kayıtları

Muhasebe ve Defter Tutma

- Tüm tüzel kişiler ticari defterleri tutmak zorundadır.
- Ticari defterler çift taraflı (girişli) defter tutma sistemine göre yapılmaktadır.
- Ticari defterleri günlük, ana defter ve yardımcı kayıtlar oluşturmaktadır.
- Muhasebe işlerinin organizasyonu tüzel kişiler tarafından genel düzenleme ile hukuka uygun olarak yönetilmektedir.
- Tüzel kişi tarafından tüm iş işlemleri (transferleri) ve onların kayıtları ticari defterinde tutulması zorunludur.
- Muhasebe kayıtları tahakkuk esasına göre tutulmalıdır.
- Muhasebe kayıtları gerçek mali durumu ve faaliyet sonuçlarını gösterecek şekilde, güvenilir muhasebe belgelerine uygun olarak ve muhasebe kurallarına göre yapılmaktadır.

Finansal tabloların denetimi ve sunulması yetkili makam tarafından kabul edilen ve Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu (IAASB) tarafından Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu'nun (IFAC) birimi olarak yayımlanan Uluslararası Denetim Standartları'na (IAS) göre yapılmaktadır.

FINANSAL TABLOLARIN DENETİMİ

1. Denetimin zorunluluğu

- Finansal tabloların denetimi anonim şirketler, büyük ölçekli tüzel kişiler ve ana tüzel kişiler için zorunludur.
- Finansal tabloların denetimi ayrıca sigorta şirketleri, bankalar ve diğer mali kurumlar, Merkezi Mevduat Dairesi (CDA), menkul kıymetler piyasasında yetkili katılımcılar, yatırım fonları ve diğer toplu yatırım şekilleri için de zorunludur.
- Tüzel kişiler cari yılın en geç 30 Haziran tarihine kadar geçmiş yıla ait finansal tablolar hakkında denetim raporunu kağıt ve elektronik ortamında Vergi Dairesi'ne sunmak zorundadır.
- Finansal tablolar hakkında denetim raporu Vergi Dairesi'nin web sayfasında yayımlanmaktadır.

2. Denetimin yapılması

- Finansal tabloların denetimi ve kaydı yetkili denetçi tarafından yapılmaktadır.
- Yetkili denetçinin denetimi sırasında yardıma ihtiyacı olursa, yetkili denetçinin gözetiminde denetim işlerini yapan kişiyi işe alabilmektedir.
- Finansal tablolar hakkında denetim raporları yetkili denetçi tarafından imzalanmaktadır.
- Denetim işlerini aşağıda belirtilen denetçiler yapamamaktadır:

- ☞ Denetim işi yapılan tüzel kişinin kurucusu, hissedarı veya üyesi ise,
- ☞ Denetim işi yapılan tüzel kişinin muhasebe veya danışmanlık işini yapan kişi ise,
- ☞ Etik Kanunu ile belirlenen diğer durumlar.

3. Denetimin yapılması için lisansların verilmesi

- Denetimin yapılması için lisanslar aşağıdaki koşulları yerine getiren kişiye verilmektedir:
  - ☞ Sertifikalı muhasebeci (Mali müşavir) ünvanına sahip olan kişi,
  - ☞ Sertifikalı muhasebeci ünvanını aldıktan sonra en az 3 yıl yetkili denetçinin gözetiminde, iş sözleşmesinin temelinde, tüzel kişilerin denetimini yapan kişi,
  - ☞ Muhasebe ve denetim alanlarında faaliyetlerini gerçekleştirmek için onu değersiz kılan bir suçtan ötürü mahkum olmayan kişi.
- Denetim lisansları elde etmek için sunulan koşullar ve belgeler yetkili makamın düzenlenmelerine göre belirlenmektedir.
- İşbu maddenin 1. fıkrasında belirtilen koşulların uygunluğu yetkili makam tarafından belirlenmekte ve denetimin yapılabilmesi için lisans verilmektedir.

- Amortisman

Karadağ'da amortisman oranları kaçtır?

Maddi olmayan ve duran varlıklar 5 gruba ayrılarak amortisman oranları belirlenmiştir;

- **Grup 1:** %5 (asfalt yüzeyleri, gemi rıhtımı, enerji santralleri, köprüler, hangarlar, gaz ve petrol boru hatları, yollar ve otobanlar, park yerleri, vb.),
- **Grup 2:** %15 (uçaklar, arabalar, gemiler, tıbbi araçlar, ofis ekipmanları, klimalar vb.),
- **Grup 3:** %20 (otobüs, yazar kasalar, kamyon, fotokopi ekipmanları, araştırma ekipmanları, TV antenleri),
- **Grup 4:** %25 (TV ve Radyo yayıncılığı ekipmanları, petrol kuyuları ekipmanları, mineral işleme ekipmanları, telgraf ve telefon cihazları, vs).
- **Grup 5:** %30 (bilgisayar, sistem ve uygulama yazılımı, veri işleme ekipmanları, kiralık araç, reklam panoları, video kasetler, CD, DVD, vb).

Sabit kıymetlerin amortisman oranlarını hesaplamak için hangi yöntem kullanılmaktadır?

Grup 1 olarak kategorize edilen duran varlıkların amortismanları, varlığın satın alma değeri üzerinde, tek tek her varlık için ORANLAMA yöntemi kullanılarak hesaplanır. Grup 2 ile 5 arasında kategorize edilen duran varlıkların amortismanı TOPLAM değer üzerinden AZALAN oranlı yöntem kullanılarak hesaplanır. Varlıkların amortismanı, ilk yılda satın alma değeri üzerinden öngörülen oran kullanılarak hesaplanır. Sonraki yıllarda ise düşülen değer üzerinde hesaplanır.

Mükelleflerin hızlandırılmış amortisman uygulama hakkı var mıdır?

Evet vardır. Bunu uygulamak mükellefin kendisine kalmıştır.

d. Sosyal Güvenlik Uygulaması:

KARADAĞ'IN İŞGÜCÜ PİYASASI DÜZENLEME VERİLERİ		
İşe Alma Zorluğu Endeksi	Sürekli işler için hizmet akdi yapma yasağı varmı ?	Hayır
	Sürekli hizmet akitlerinin maksimum uzunluğu (ay) ?	24
	Tam zamanlı asgari işçi ücreti (ABD \$/ ay)	196,66
	Katma değer başına birim işgücü maliyeti	0,22
Çalışma Saatleri Katılığı Endeksi	Haftada 50 saat çalışmaya izin veriliyor mu ?	Evet
	Haftada çalışılan gün sayısı	6
	Gece mesailerinde prim (Saatlik çalışma ücretinin %'si)	40
	İzin veya boş zamanda çalışma primi (Saatlik çalışma ücretinin %'si)	0
	Gece çalışmalarında kısıtlamalar var mı ?	Yok
	Hafta sonu çalışmalarında kısıtlamalar var mı ?	Yok
	Yıllık Ücretli İzin Süresi (Çalışma günü)	21
İşten Çıkarma Zorluğu Endeksi	Maksimum deneme uzunluğu (Ay)	6
	Yasalarda istihdam fazlalığının işten çıkarmaya neden olarak gösterilmekte midir ?	Var
	İşverenin istihdam fazlası bir çalışanını işten çıkarabilmek için üçüncü bir şahsa (kamu kurumu vs.) bildirimde bulunma zorunluluğu varmıdır ?	Yok
	İşverenin istihdam fazlası işçinin işten çıkarılmasından önce üçüncü tarafın onayını almak zorunluluğu varmıdır ?	Yok
	istihdam fazlası işçilerin sayısının 9'u bulması halinde işverenin bu kişileri işten çıkarabilmesi için üçüncü bir şahsa bildirimde bulunma şartı var mıdır ?	Yok
	istihdam fazlası işçilerin sayısının 9'u bulması halinde işverenin bu kişileri işten çıkarabilmesi için üçüncü bir şahsın onayını alma zorunluluğu varmıdır ?	Yok
	Yeni bir görev verilmesine ilişkin bir zorunluluk varmıdır ?	Evet
	Öncelik kuralları istihdam fazlalığı için geçerli midir ?	Evet
	Tekrar istihdam edilen işçilere öncelikle uygulanan kurallar varmıdır ?	Yok
İşten Çıkarma Maliyetleri	İhbar zorunluluğu ve süresi (Haftalık maaş)	4,3
	Kıdem tazminatı (Haftalık maaş)	6,9
Araştırma Soruları	Toplu işten çıkarmalar karşı düzenlemeler varmıdır ?	Var
	Sürekli çalışana sağlık sigortası varmıdır ?	Var
	İş uyuşmazlıkları konusunda uzmanlaşmış mahkeme/mahkemeler varmıdır ?	Var
Kaynak : Dünya Bankası Doing Business Raporu (2015)		

Genel sağlığı yerinde olan, 15 yaşın üzerinde olan ve belli bir pozisyon için işveren tarafından belirlenen kriterleri yerine getiren bir kişi ile iş ilişkisi kurulabilmektedir. iş ilişkisinin temel yasal unsuru iş sözleşmesidir. iş sözleşmesi zrl, ama işi yapabilecek olan kişi ile de imzalanabilmektedir.

Çalışma izninin alınması konusunda izlenmesi gereken adımlar;

Yabancıların alışma izinleri hakkındaki yeni Kanunu (22/08 Sayılı Karadağ Resmi Gazete) ve yeni iş Kanununa göre (49/08 Sayılı Karadağ Resmi Gazete) alışma izinleri Karadağ iş Kurumu tarafından verilmektedir. Bundan sonra yabancılar, oturma izinleri için içişleri Bakanlığı'na başvuracaktır.

- ✓ Karadağ iş Kurumu'ndan çalışma izni almak,
- ✓ içişleri Bakanlığı'ndan oturma izni almak,
- ✓ iş sözleşmesi ve sigorta.

Tüm bu adımlardan sonra yabancı, Karadağ iş Kurumu'ndan belgelerinin eksik olmadığına dair onay alacaktır.

Karadağ'da ne tür çalışma izinleri mevcuttur?

1. **Kişisel alışma izni** – Karadağ'da daimi oturma iznine sahip olan yabancılara yöneliktir. Süre açısından belirsiz olarak verilmekte olan bu iznin maliyeti 165 avro'dur.
2. **İstihdam için izin** – Yabancı Karadağ'daki işveren ile sözleşme imzalamaktadır. Yabancı, iş sözleşmesine sahip olmalı ve sigorta primlerini ödemelidir. Bu iznin maliyeti 110 Avro olup bir yıllığına verilmektedir. İki yıla kadar uzatılabilmektedir.
3. **Çalışma izni** – Kendi ülkesinde çalışan ve Karadağ'da iş sözleşmesine sahip olan yabancılara yöneliktir. Maliyeti 110 avro'dur.

Kanun hangi istihdam kategorisini öngörmektedir?

iş sözleşmesi belirsiz veya belirli süreliğine akdedilebilir. Süresi belirli olan iş sözleşmesi, mevsimlik işleri, spesifik projeler vs gibi özel durumlarda akdedilebilmektedir.

Geçici ve periyodik işler için olanaklar nelerdir?

işin niteliğine göre geçici veya dönemsel bir iş için, işveren belli bir kişi ile sözleşme imzalayabilmektedir. Daha uzun süreliğine istihdam edilebilen ticari gemi mürettebatı yeleri hariç, geçici olarak istihdam edilen işçilerin çalışma süresi 6 ayı geçmemelidir. Sözleşmeyi imzalayan kişi emeklilik, sakatlık ve sağlık sigortası hakkına sahiptir.

Kısmi süreli iş sözleşmesi imzalanabilir mi?

Evet, belirli veya belirsiz süreliğine kısmi süreli iş sözleşmesi imzalanabilir. Bahsi geçen sözleşme imzalayan kişi, iş yerinde harcanan zaman ile orantılı olarak, tam gün çalışanlarla eşit haklara sahiptir.

İşveren, stajyeri istihdam edebilir mi?

Evet, işveren, ilk defa işe stajyer olarak giren kişi ile iş ilişkisini kurabilmektedir. Stajyerlik süresi bir yıldan fazla sürmez. Stajyer, istihdam ilişkilerinden kaynaklanan kazanç ve diğer tüm haklara sahiptir.

Özel bir hizmet sözleşmesi imzalanabilir mi?

Evet, bir çalışanla, işverenin iş konumu dışında özellikle fiziksel emek isteyen veya zihinsel çalışmaları gerektiren işleri yürütmek amacıyla özel bir hizmet sözleşmesi imzalanabilir.

Karadağ'da ne tür toplu sözleşme vardır?

Toplu sözleşme, istihdam ilişkilerinden kaynaklanan hakları, yükümlülükleri, sorumlulukları, toplu sözleşme ile ilgili taraflar arasındaki ilişkilerin yanı sıra çalışan ve işveren açısından önem taşıyan diğer konuları da düzenlemektedir.

- **Genel** - Karadağ sınırları içerisinde temsili işverenler birliği ile temsili sendika arasında imzalanan sözleşmedir;
- **Branş** - Belirli bir sanayi için geçerli olan ve temsili işverenler birliği ile temsili sendika arasında imzalanan sözleşmedir;
- **Bireysel** – İşyerindeki temsili işçi sendikası ve yönetici arasında imzalanan sözleşmedir.

İşverenin, toplu iş sözleşmesini akdetme yükümlülüğü var mı?

İşveren toplu iş sözleşmesini akdetmemeyi tercih edebilmektedir. Ancak, akdetmeyi tercih eder ise, toplu iş sözleşmesinin düzenlemelerini uygulayacaktır. İşveren, bireysel toplu iş sözleşmesi, özel sözleşme veya genel toplu sözleşme akdetme hakkına sahiptir.

Hangi durumlarda işveren bir iş sözleşmesi feshetme hakkına sahiptir?

İşveren sadece, çalışanın çalışma yeteneği, davranışları ve işverenin ihtiyaçları ile ilgili nedenlerden dolayı bir çalışanla yaptığı iş sözleşmesini feshedebilir;

- ✓ Eğer çalışan son 5 iş günü üst üste işe gelmemişse veya 7 iş günü devamsızlık yapmışsa,
- ✓ Eğer çalışan, iş sözleşmesinde belirlenen yükümlülüklerini ihlal ederse,
- ✓ Eğer çalışanın iş disiplini ve saygısında sorun olursa,
- ✓ Eğer çalışanın, başka bir işverende mevcut olduğu işverenin izni olmadan tam zamanlı bir iş sözleşmesi varsa ve çalışıyorsa,
- ✓ Eğer çalışan, deneme süresi boyunca uygun ve tatmin edici sonuçlar vermiyorsa.

Karadağ'da kıdem tazminatı var mıdır?

İş yerinde yetersiz performansı nedeniyle veya gerekli nitelik veya yetenek eksikliği nedeniyle işine son verilen çalışan, kıdem tazminatı alma hakkına sahiptir. İş Kanununa göre bu tutar Karadağ'da minimum altı ortalama maaşa eşittir.

Tam çalışma saatleri nedir?

Haftalık çalışma süresi 40 saattir. İş Kanununa göre, bazı özel durumlarda haftalık çalışma süresini minimum 10 saat öngören sözleşme imzalanabilir.

Fazla mesai saatleri sınırlı mıdır?

Evet, fazla mesai saati haftalık on saat ile sınırlıdır. Çalışma kapsamında ani bir artış durumunda ve planlanan dışında ortaya çıkan işin belli bir süre içinde yapılması gerektiği gibi durumlarda çalışanlar fazla mesai yapabilmektedir. Fazla mesaiyi gerektiren unsurlar ortadan kalkıncaya kadar fazla mesai iş günü gerekli olduğu sıklıkta tekrarlanabilir.

Çalışanların izinleri nasıl düzenlenir?

Resmi tatil, yıllık izin ve ücretli izinler sırasında çalışanın, çalışmış olsaydı alacağı maaş kadar maaş alma hakkı vardır. Çalışanın ayrıca 60 gün kadar, geçici işe gelememe durumunda kazanç tazminatı isteme hakkına sahiptir. Geçici işe gelememe nedeni de yaptığı işten kaynaklanıyorsa tazminatı maaşının %10'üne eşittir.

Asgari yıllık izin ne kaç gündür?

Her takvim yılı için, her çalışanın 20 iş günü yıllık izin olarak kullanma hakkı var. Bu hak iş sözleşmesinde belirlenmektedir.

Doğum izni kaç gündür?

Bir kadın çalışanın 365 gün doğum izni ve çocuğuna bakması için izni bulunmaktadır. Doğum izni sırasında çalışanın çalışmış olsaydı alacağı maaş kadar maaş alma hakkı vardır. Maaş işveren tarafından ödenmekte, ancak devlet tarafından işverene tam olarak iade edilmektedir.

Hangi durumlarda çalışanlar ek ücret hakkına sahiptirler?

Genel Toplu İş Sözleşmesine göre çalışanlar, fazla mesailer, tatil günlerinde çalışma, gece çalışma ve vardiyalı çalışma sürelerince ek ücret hakkına şu koşullarda sahiptirler:

- ✓ Resmi tatil günlerinde çalışma için – saatte ana ücret üzerinden %50 artışla,
- ✓ Vardiya halinde gece çalışma (22 ve 6 saatleri arasında) için – saatte ana ücret üzerinden %40 artışla,
- ✓ Fazla mesai için - saatte ana ücret üzerinden %40 artışla.

Zorunlu sosyal güvenlik katkı oranları nelerdir?

- ✓ Emeklilik ve sakatlık primi: % 20.5 (%5.5 işveren payı ve %15.0 işçi payı);
- ✓ Sağlık sigortası: %12.3 (%3.8 işveren ve %8.5 işçi payı);
- ✓ İşsizlik sigortası: %1 (0.5% işveren ve 0.5% işçi payı);

✓ Çalışma fonu: % 0,2 (0.2% işveren).

Bu primler brüt maaş üzerinden hesaplanmaktadır.

Brüt ve Net maaşlar ne kadardır ?

MAAŞ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Brüt Maaş (Avro)	497	609	643	715	722	727	726	723
Net Maaş (Avro)	338	416	463	479	484	487	479	477
Kaynak: Karadağ İstatistik Kurumu (http://www.monstat.org/eng)								

Asgari ücret tanımı var mıdır?

Genel Toplu Sözleşme, çalışanın standart iş performansı ve ayda ortalama 176 saatlik tam çalışma saatleri için minimum alacağı ücreti belirlemektedir.

2. Potansiyel Yatırım Alanları

TÜRK FİRMALARINA YÖNELİK POTANSİYEL YATIRIM ALANLARI
Turizm (Yaz ve Kış)
Enerji (Büyük, küçük HES ve yenilenebilir enerji teknolojileri)
Büyükbaş, küçükbaş hayvan yetiştirilmesi ve ürünlerinin üretimi
Tarım (özellikle organik)
Gıda üretimi -özellikle süt ve süt ürünleri
Beyaz eşya üretimi
Orman ve ormancılık ürünleri işletmesi (Her türlü mobilya imalatı)
Tekstil (giyim-döşemelik) yatırımı, ayakkabı üretimi

3. Uluslararası Üyelikler ve İş Konseyi

KARADAĞ'IN ÜYESİ OLDUĞU ULUSLARARASI KURULUŞLAR		
UN	Birleşmiş Milletler	28.06.2006
UNODC	Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç ile Mücadele Merkezi	28.10.2006
UNIDO	Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Örgütü	28.11.2006
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü	01.03.2007
IAEA	Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı	16.10.2006
CTBTO	Nükleer Denemelerin Tümden Yasaklanması Anlaşması	18.09.2006
OPCW	Kimyasal Silahların Yasaklanması Örgütü	03.06.2006
ICAO	Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü	17.03.2007
WIPO	Dünya Fikri ve Sınai Haklar Teşkilatı	04.12.2006
WHO	Dünya Sağlık Örgütü	14.09.2006
ICRC	Uluslararası Kızılhaç Komitesi	02.08.2006
IMO	Uluslararası Göç Örgütü	28.11.2006
ITU	Uluslararası Telekom Birliği	21.07.2006
WCO	Uluslararası Gümrük Birliği	24.10.2006
ICCROM	Uluslararası Kültürel Değerleri Koruma ve Düzenleme Çalışmaları Merkezi	16.09.2007
IPU	Parlamentolar Arası Birlik	16.10.2006
UPU	Dünya Posta Birliği	27.07.2006
WMO	Dünya Meteoroloji Örgütü	08.05.2007
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü	14.07.2006
IMO	Uluslararası Denizcilik Örgütü	10.12.2006
ITLOS	Uluslararası Deniz Hukuku	23.10.2006
ICC	Milletlerarası Ticaret Odası	03.06.2006
PCA	Hasta Kontrol Aneljezi)	03.06.2006
HCCH	Uluslararası Özel Hukuk üzerine Lahey Konferansı	01.03.2007
İTERPOL	Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı	19.09.2006
IMF	Uluslararası Para Fonu	18.01.2007
WB	Dünya Bankası Grubu	18.01.2007
IFC	Uluslararası Finans Kurumu	
MIGA	Çok Taraflı Yatırım Garanti Ajansı	
IBRD	Uluslararası İmar ve gelişme Bankası	
IDA	Uluslararası Kalkınma Örgütü	
EBRD	Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası	25.10.2006
UNEP/MA P	Akdeniz Eylem Planı - Birleşmiş Milletler Çevre Programı	15.01.2008
UN WTO	Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü	28.11.2007
FAO	Gıda ve Tarım Örgütü	17.11.2007
	Genel Balıkçılık Komisyonu	31.01.2008
OIE	Dünya Hayvan Sağlığı Teşkilatı	10.08.2007

OIV	Uluslararası Bağ ve Şarap Örgütü	06.03.2007
IOC	Uluslararası Zeytin Konseyi	13.11.2007
IRENA	Uluslararası Yenilenebilir Enerji Ajansı	03.07.2010
OIF	Uluslararası Frankofoni Örgütü (Gözlemci statüsü)	24.10.2010
WTO	Dünya Ticaret Örgütü	29.04.2012
IHO	Uluslararası Hidrografi Örgütü	Örgüt üyelerinin üçte ikisi Karadağ'ın üyeliğini desteklemiştir- üyelik işlemleri yapılmaktadır.
OTIF	Uluslararası Demiryolu Taşımacılığı Hükümetlerarası Örgütü	05.01.2010
ITSO	Uluslararası Telekomünikasyon Uyduları Örgütü	22.10.2009
BIE	Uluslararası Sergiler Bürosu	16.07.2012
KARADAĞ'IN ÜYESİ OLDUĞU BÖLGESEL KURULUŞLAR		
OSCE	Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı	22.06.2006
CoE	Avrupa Konseyi	11.05.2007
CEFTA	Orta Avrupa Serbest Ticaret Anlaşması	26.06.2007
EUROFIMA	Demiryolu Müteharrik Vasıtalarının Finansmanına Mahsus Avrupa Şirketi	17.10.2006
ECMT	Ulaştırma Bakanları Avrupa Konferansı	17.10.2006
Eurocontro I	Avrupa Hava Seyrüsefer Emniyeti Teşkilatı	01.07.2007
DCAF	Cenevre'deki Silahlı Kuvvetlerin Demokratik Denetimi Merkezi	30.11.2006
	Avrupa Seyahat Komisyonu	03.10.2006
RCC	Bölgesel İşbirliği Konseyi	1999 yılı itibariyle üyesi
CEI	Orta Avrupa Girişimi	01.08.2006
MARRI	Göç, İltica ve Mülteciler Bölgesel Girişimi	02.10.2006
SEEC	Güneydoğu Avrupa İşbirliği Süreci	11.05.2007
JJI	Adriyatik İyonya Girişimi	01.06.2007
RACVIAC	RACVIAC-Güvenlik İşbirliği Merkezi Anlaşması	21.03.2007
ECAC	Avrupa Sivil Havacılık Konferansı	Onama belgesi hazırlanmaktadır

B. YABANCI YATIRIM MEVZUATI VE YATIRIM TEŞVİKLERİ

1. Yabancı Yatırımlara İlişkin Ülke Mevzuatı

a. Genel

Yabancı yatırımcı kim olabilir?

Yabancı yatırımcı gerçek veya tüzel kişi olabilmektedir. Her ikisi de aynı haklara sahiptir. Yabancı yatırımcı terimi, Karadağ'da %25 oranında yatırım sermayesine sahip olan yabancı tüzel veya gerçek kişi tarafından kurulmuş olan şirket anlamına gelmektedir.

Bir yıldan fazla yurtdışında yaşayan yerli vatandaşlar da yabancı yatırımcı statüsünde olabilmektedir. Yatırım sermayesi oranı %25'in altında ise söz konusu yatırım doğrudan yabancı yatırım değil portföy yatırımı olarak değerlendirilmektedir.

Yabancı yatırım için olası şekiller nelerdir?

Yabancı yatırım para, menkul kıymetler, mülkler, hizmetler ve varlıkların hakları şeklinde olabilir. Yerli yatırımlar da aynı yatırım şekillerinde olabilmektedir.

İstenilen yatırım tutarı nedir?

Hiçbir sınırı yoktur. Yatırım tutarı, yatırım sözleşmesinde yahut bir kanunun öngördüğü şekilde belirtilmektedir.

Ortak yatırıma kimler katılabilir?

Yabancı yatırımcı bir veya birden fazla yabancı yatırımcı, yerli yatırımcı veya yerli ve yabancı yatırımcılarla bir arada yatırım yapabilmektedir.

Yabancı yatırımcı kâr transferini serbest yapabilir mi ve hangi şartlar altında yapılır?

- ✓ Gelir vergisi,
- ✓ Sözleşmenin bitişi durumunda yükümlülüklerin yerine getirilmesi,
- ✓ kuruluş sermayesinin geri alınması vb. gibi yükümlülüklerin yerine getirilmesinde sonra para transferi serbestçe yapabilmektedir.

Para transferi aşağıdaki durumlarda da mümkündür:

- ✓ Yabancı para biriminin kayıtlı bankaya satışında,
- ✓ Mal ve hizmet satışlarında,
- ✓ Diğer yabancı kişinin hesap numarasına transfer söz konusu olduğunda.

Yabancı yatırımcılar yerli yatırımcıdan farklı olarak farklı vergilendirmeye tabi tutulabilir mi?

Hayır. Yabancı yatırımcılar, yerli yatırımcıdan farklı olarak farklı vergilendirmeye tabi tutulamaz.

Yabancı yatırımcı yaptığı yatırımın sigortasını yapmak zorunda mıdır?

Yabancı yatırımcı sigorta yönetmeliklere uygun olarak yatırım sigortasını sağlamak zorundadır.

Karadağ'da yatırımınızı nerede sigortalayabilirsiniz?

Savaş ve iç kargaşa, kamulaştırma, millileştirme, kâr ve kâr payının konvertibil olmaması, para biriminin çevrilememesi ve transfer kısıtlamalarına karşı risk sigortası sağlayan ikili ve çok taraflı kuruluşlar ile birlikte çeşitli yabancı şirketler vardır.

Sigorta Kuruluşları		
Avusturya	OEKB	www.oekb.at
İtalya	SACE	www.sace.it
Slovenya	SID	www.sid.si
ABD	OPIC	www.opic.gov
Dünya Bankası	MIGA	www.miga.org

Yabancı yatırımcının hakları ve yükümlülükleri nelerdir?

Yaptığı yatırım ile, yabancı yatırımcı şirketin işletmesinde ve / veya yönetiminde yer alma, tüm yatırımını ve sermayesini geri alma hakkına sahiptir. Yabancı yatırımcı, iç yasaların çerçevesinde güvenceye alınan tüm haklardan yararlanabilmektedir.

Yabancı yatırımcının mülkiyeti alınabilir mi?

Yasalar tarafından mülkiyetin alınması kamu yararına olacağı öngörülmediği takdirde bir yabancının mülkiyeti alınamaz. Böyle durumlarda, yatırımcıya mülkiyeti için piyasa değerinden daha düşük olmayan bir ücret veya tazminat verilir.

Yabancı yatırımcı tazminat talep etme hakkına sahip midir?

Yabancı yatırımcı, yasal olmayan nedenlerin sonucu olarak ya da devlet organlarında çalışan devlet temsilcilerinin işlerini yanlış yapmaları sonucu ortaya çıkan herhangi bir zarardan dolayı tazminat talep etme hakkına sahiptir.

Yabancı Yatırımcılara yönelik mevzuatı nereden temin edebilirim?

Aşağıdaki web sayfasında yatırımcılara yönelik tüm mevzuatlara ulaşabilirsiniz:

<http://www.mipa.co.me/legislation>

Daha detaylı bilgilere ihtiyacınız varsa aşağıda bulunan adreslere başvurabilirsiniz:

info@mipa.co.me

milos.jovanovic@mipa.co.me

drazen.vlaovic@mipa.co.me

b. Yabancı Sermayeye Yönelik Kısıtlamalar

i) Yabancıların Gayrimenkul Edinmeleri

Yabancı yatırımcıların Karadağ'da şirket tesisleri, iş yerleri, daire, yaşam ve inşaat alanları gibi gayrimenkul edinme hakları vardır. Ayrıca, yabancılar bir yerli vatandaşın da hakkı olduğu gibi miras yoluyla gayrimenkul üzerinde mülkiyet hakları talep edebilmektedir.

ii) Yabancı Sermayeli Şirketlere Uygulanan Ayrımcılıklar

Şirket Kuruluşunda, Vergi Hukukunda ve Serbest dolaşımda yabancı yatırımcı ile yerli yatırımcı arasında hiçbir fark bulunmamaktadır.

Genel olarak, yabancı yatırımcılara uygulanan **iki kısıtlamala** bulunmaktadır.

- **Ateşleyici Silah Üretimi**

Yabancı yatırımcı, ateşli silah ticareti ve üretimi yapamaz. Ancak Ekonomi Bakanlığının Savunma Bakanlığından almış olduğu izinden sonra Karadağ'lı bir firma ile küçük bir hisse karşılığında ortak olup ateşli silah üretimi yapabilirler.

- **Mülkiyet Hakkı**

İkinci kısıtlama ise doğal kaynaklar, kamu yararına olan araziler ve Devlet sınırları içerisinde bulunan kültürel miras üzerinde mülkiyet hakkı elde edemezler.

2. Yatırım Teşvik Mevzuatı

Yabancı yatırımcı olarak, yabancı tüzel veya gerçek kişiler, ticari işletme içerisinde en az %10 sermaye payı ile ticari işletmeler; Karadağ'da yabancı kişi tarafından kurulan ticari işletme ve yurtdışında ikamet eden Karadağ vatandaşı sayılmaktadır.

Belirli kategorilerdeki kişilerin istihdam edilmesinde sağlanan teşvikler:

İş bölgelerinde kişileri istihdam eden işverenler, teşviklerden faydalanabilmektedirler. Söz konusu düzenlemeye göre işverenler aşağıdakilerden muaftır:

- Zorunlu sosyal güvenlik primleri (Emeklilik ve sakatlık sigortası primi, sağlık sigortası primi, işsizlik sigortası primi, çalışma fonu primi)
- Personelin kişisel gelir vergisi

Vergi Teşvikleri

- Vergi kredileri – Belirli dönem için, vergi tutarı, sabit kıymetlere yatırılan toplam verginin %25'i düşürülebilmektedir. Söz konusu düşürülme toplam vergi yükümlülüğünün %30'u geçmemelidir.
- Gelişmemiş bölgelere yönelik teşvikler (Karadağ'ın Kuzeyi) – Söz konusu bölgede üretim alanlarında yeni kurulan şirketler ilk üç sene kurumlar vergisinden muaftır.
- Zararların aktarılması – Sermaye kazançları ve kayıplarından kaynaklanan zararlar hariç, iş ilişkilerinden kaynaklanan zararlar önceden kâr ofseti'ne yani gelecek hesaplama dönemlerinde yapılabilmektedir (5 seneden fazla olmamak şartıyla).
- Menkul kıymetlere yapılan yatırımlar – Eğer yatırım sermayesinin kârı ile yeni menkul kıymetlerin satın alınması için kullanıyor ise, kârın ortaya çıkmasından itibaren 12 ayda yeniden yatırım yapmak şartıyla elde edilen kâr vergilendirilmemektedir. Menkul kıymetlerin satışından elde edilen ve vergi mükellefinin portföyünde iki seneden fazla bulunan kâr vergiden muaftır.

Yatırımcılar için ilgili vergi listesi:

KDV	%19
Kurumlar Vergisi Oranı	% 9
Gelir Vergisi Oranı	% 9

(2013 yılında 720 Avro ve üzerindeki brüt ve 480 Avro ve üzerindeki net maaşlara uygulanan „kriz vergisi“ isimli yeni vergi uygulaması yürürlüğe girmiştir. Bu durumda %15 vergi oranı 720 Avro ve üzerindeki brüt yani 480 Avro ve üzerindeki net maaşlara uygulanmaktadır.

Gümrük teşvikleri:

- Hammadde ithalatı – Eğer ithal ettiği hammaddelerden üretmiş olduğu nihai ürünlerinin ihracatını yapacaksa, şirket hammaddelere gümrük işlemlerini uygulamak zorunda değildir. Söz konusu teşvikten yararlanabilmek için, yetkili gümrük organlar tarafından verilen onaya sahip olunmalıdır.
- Yabancı yatırımcının sermayesi olarak ekipmanların ithalatı – Yatırımcı KDV ödemek zorundadır. Ancak ithal ettiği ekipmanların gümrük vergisini ödemek zorunda değildir. Söz konusu teşvikten yararlanabilmek için, gümrük vergileri muafiyeti isimli yetkili gümrük organları tarafından verilen sertifikaya sahip olunmalıdır.
- İhracatı sırasında gümrük vergileri muafiyeti - Yatırımcının ihracatı sırasında gümrük vergisi ödemek zorunda değildir. Ancak KDV Kanunu uyarınca %0 oranında KDV oranı ödemek zorundadır. Bu şekilde yatırımcı hammaddelere KDV oranı ödemiş olup nihai ürünlerinin ihracatı sırasında KDV oranı ödememekte aynı zamanda hammaddelerde KDV iadesi alma hakkına sahip olmaktadır.

Yerel düzeyde sağlanan teşvikler:

Berane Belediyesi:

Özel koşullar altında kullanım haklarının devri ile ilgili karar Berane Belediye Meclisi tarafından alınmıştır.

Söz konusu Karara göre “**Rudeş**” sanayi bölgesinde yatırımcılara 10 yıllık ücretsiz olarak arsa kullanma hakkı verilecektir.

Arsa kullanım hakkına karşı arsanın büyüklüğüne göre yatırımcı aşağıda belirttiği sayıda kişi istihdam etmekle yükümlüdür:

- 2.500 m²'ye kadar arsa kullanım hakkına karşı 3-5 kişi istihdam etmek,
- 5.000 m²'ye kadar arsa kullanım hakkına karşı 6-10 kişi istihdam etmek,
- 10.000 m²'ye kadar arsa kullanım hakkına karşı 11-20 kişi istihdam etmek.

“Rudeş” iş geliştirme bölgesi yatırıma açılmış olup yönetim modeli üzerinde gerekli çalışmalar sürdürülmektedir.

Berane Belediyesi, 2009-2014 dönemine ilişkin kabul ettiği Stratejik Kalkınma Planı ile tüm bölgeyi geliştirecek projeleri onaylamıştır. Stratejik Kalkınma Planı ile Belediyenin stratejik öncelikleri tanımlanmıştır.

Stratejik önceliği: İdari kapasitelerinin güçlendirilmesi, girişimciliğin yanı sıra küçük ve orta ölçekli işletmelerin gelişmesi ve özellikle sanayi, turizm ve tarım sektörlerinin kalkınması için teşvik edici ortamın yaratılması;

Kolaşin Belediyesi:

Kolaşin Belediyesinde, potansiyel hafif sanayi işleme tesisleri yatırımcıları, inşa edilecek tesisleri için belediye altyapı hizmet vergilerinden muaf olacaktır.

Ayrıca Belediye gelişim fırsatlarını başlatmak için belirlenen alanlarda yatırımcılara uzun vadeli arazi kiralamaya isteklidir.

Yatırımcılar için devlet presedürlerini kısaltmak adına, bütün izin ve presedürler için ayrı bir bölümün açılması planlanmaktadır.

Kolaşin Belediye Meclisi 30 Mart 2012 tarihli toplantısında "**Bukoviçi**" yerini yatırıma açık iş geliştirme bölgesi olarak ilan etmiştir.

Podgorica Belediyesi

Yatırımları çekmek adına, Belediye tarafından sunulan teşvikler aşağıdaki gibidir:

- İnşaat işlerinde belediye vergileri muafiyeti veya önemli oranda indirimi (% 50'nin üzerinde),
- İnşaat izinlerinin en kısa zamanda verilmesi,
- Yıllık bazda 30 yıla kadar arsa kiralama fiyatı olarak m² başına 1 Avro,
- Gayrimenkul vergisinden muafiyet.

Cetinje Belediyesi:

Cetinje Belediyesi tarafından gelecek dönemde kabul edilecek olan teşvik önlemleri programı hazırlanmıştır.

Hem yerli hem de yabancı yatırımcıları teşvik edecek olan bu program Greenfield ve Brownfield (Obod – beyaz eşya üretim tesisi ve Koşuta – eski ayakkabı üretim tesisi) yatırımlarına yöneliktir.

İş geliştirme bölgesinde arsa satın almaya karar vermiş yatırımcılar için, giderleri Cetinje Belediyesi ve Karadağ İş Kurumundan karşılanmak üzere her on çalışan için bir stajyer verilmesi planlanmıştır.

Yeni iş kolları sayısına bağlı olarak, iş geliştirme bölgelerinde arsa kiralamaya karar veren yatırımcılara ilk 5-10 yıllık kullanım haklarında teşvikler uygulanacaktır. İlk yıllarda kiralama fiyatı m² başına 2 centi geçmeyecektir. Sonraki yıllarda ise m² kiralama fiyatı 5 centin üzerinde olmayacaktır.

Yukarıda belirtilen teşvikler dışında yeni istihdam yerlerinin sayısına bağlı olarak, yatırımcının arsayı satınalma veya kiralama kararına bakılmaksızın aşağıdaki teşvikler de verilecektir;

- %60-100 arası oranında altyapı hizmet bedeli indirimi,
- İlk 1-4 yılları arasında % 50-100 arası oranında Gayrimenkul Vergisi indirimi,
- İş planı hazırlanmasında ücretsiz yardım,
- Belgelerin hazırlanmasında ücretsiz yardım.

Bijelo Polje Belediyesi:

Bijelo Polje Belediyesi yatırımcılara uygun iş ortamı yaratacak teşvik paketinin hazırlanması yönünde yoğun çalışmalar sürdürmektedir.

Ayrıca, Bijelo Polje Belediyesi **City Park** yerini, potansiyel iş geliştirme bölgesi olarak önermiştir. Söz konusu yerde one-stop-shop mevcut olup yatırımcılar işini başlatabilmek için aynı yerde gerekli tüm evrakları elde etmiş olacaktırlar.

Yerel Yönetim tarafından verilmesi beklenen teşvikler aşağıdaki gibi:

- Altyapı hizmet bedeli indirimi,
- Uygun kira ücreti,
- Gayrimenküller ve kişisel gelir üzerinde ek vergide indirim.

Nikšić Belediyesi:

İş geliştirme bölgesindeki işletmeler için teşvikler konusunda kararname Belediye tarafından kabul edilmiştir.

Teşvikler şu şekildedir;

- Belediye altyapı hizmetleriyle yapılacak inşaatlarda % 50 oranında altyapı hizmet bedeli indirimi,
- Gayrimenkul vergisinden % 70 oranında indirim,
- Kişisel gelir üzerinde ek vergi muafiyeti.

Devlet yardımlarına ilişkin kurallar çerçevesinde, Tosçelik şirketi çerçevesinde bulunan çelikhaneye teşvikler programı uygulanmamaktadır.

Rozaje Belediyesi:

Rozaje Belediyesi, üretim faaliyetlerine yönelik, özellikle tarım ve turizm alanlarındaki faaliyetlerinde, altyapı hizmet bedelinde toplam fiyatının %70'ne indirim uygulamaktadır. Söz konusu bedelin sıfırlanması ile ilgili Kararname'nin prosedürü devam ederken, belirtilen üretim faaliyetleri yanında ağaç işleme faaliyetleri de dahil edilmiştir.

Rozaje Belediyesi, kırsal alanlarda, tarım ve ağaç işleme sektörlerinde ve Mekansal plana göre yapılan projeler söz konusu olunca, Belediye tarafından ilgili projeye kadar gerekli altyapı işlemleri sağlanabilmektedir.

Ulcinj Belediyesi:

Yerel Yönetim tarafından, yatırımcılara, kalkınma fırsatları açısından uygun lokasyonlardaki arsa ya uzun vadeli olarak kiralanabilmekte ya da satılabilmektedir.

Belediye, potansiyel yatırımcılara uygun yatırım koşulları yaratmak için gayret ve iyi niyet göstermektedir. Şu anda gayrimenkuller vergisi ve kişisel gelir üzerinde ek vergi indirimi hakkında Kararname'nin hazırlığı yapılmaktadır.

Arsalar, ya kamu-özel ortaklığı modeli üzerinden ya da uzun vadeli olarak uygun koşullar altında kullanıma sunulmaktadır. Yatırımın türü, yatırımcının isteği, istihdam edilecek kişilerin sayısı ve arsanın büyüklüğüne bağlı olarak her proje için ayrı Kararname verilecektir.

Belediye, söz konusu bilgiler ışığında Belediye tarafından inşaat arsasına ilişkin gerekli altyapı hizmetlerinde indirim sağlanacaktır. Ayrıca, Belediye tarafından, hem yerel hem de devlet düzeyinde gerekli evrakların ve izinlerin alınması konusunda yatırımcılara yardım edecek kişinin ayarlanması öngörülmüştür.

C. KARADAĞ'DAKİ TÜRK YATIRIMLARI

1- Yatırım Envanteri

i. HM/TCMB Verileri

TÜRKİYE'DEN KARADAĞ'A YAPILAN DOĞRUDAN YATIRIMLAR (Milyon ABD Doları)									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013(*)	2014 (*)	TOPLAM
	1	6	0	4	0	0	11	0	22

(*) Geçici

Kaynak: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

ii. Tablo : Sektörel Döküm

Karadağ'da bulunan yatırımcı firmalarımız ağırlıklı olarak; ana metal sanayi ve fabrikasyon (%49), inşaat (%21), ulaştırma ve depolama (%12), konaklama ve yiyecek hizmetleri faaliyetleri (%10,6), toptan ve perakende ticaret (%7) sektörlerinde faaliyet göstermektedir.

2- Önde Gelen yatırımlar ve Sektörler Hakkında Bilgilendirme

Balkan ülkeleri 1990'lı yılların başından itibaren ekonomilerini modernleştirme yolunda çok önemli mesafeler kat etmiştir. Bu sayede de, hem ticaret hem de yatırımlar açısından giderek daha önemli bir cazibe merkezi olma özelliğini kazanmıştır. Ancak Türkiye ile Karadağ arasındaki ticari ve yatırım alanındaki ilişkileri yeterince geliştiremediğimiz de ortadadır. Aşağıdaki tablo da bunun kanıtıdır.

Karadağ'daki

- ✓ İlk ve en büyük yatırımcımız Bursa merkezli Gintaş Şirketler grubudur. Karadağ'ın Başkenti Podgorica'da 58 bin metrekare toplam yapı alanına modern bir pazar yeri ve alışveriş merkezi yapmıştır. Aynı zamanda başkent Potgoritsa'da **** • 4,5 Yıldızlı Ramada Oteli yaptı.
- ✓ İkinci sırada ise Tosyalı holding yer almaktadır. Tosçelik, demirçelik üreticisi Niksiç şehrindeki Zeljezara fabrikasını satın almıştır.
- ✓ Üçüncü sırada ise Global port firması, Karadağ'ın Bar Limanı'nın halka açık olmayan % 62'lik hissesini özelleştirme yoluyla almıştır. Böylelikle bir Türk şirketi yabancı limanda ilk defa çoğunluk hissesini elde etmiş olmuştur.
- ✓ Dördüncü sırada ise Borsa İstanbul, Avrasya borsaları arasında bölgesel bir ağ kurulmasına yönelik hedefleri doğrultusunda Bakü, Kırgız ve Saraybosna borsalarının ardından Karadağ Borsası'nın % 24.38 hissesini 449,8 bin Avro karşılığında satın almıştır.

FİRMA ADI	YATIRIM ALANI
Gintaş Şirketler Grubu	Karadağ'ın Başkenti Podgorica'da 58 bin metrekare toplam yapı alanına modern bir pazar yeri ve alışveriş merkezi yaptı. (2008/2010)
Türk Hava Yolları	Podgorica - Karadağ uçuş seferlerini başlattı. (08 Temmuz 2010)
GintaşMont	**** Yıldızlı Ramada Oteli yaptı. (2009/2012)
Tosçelik Holding	Zeljezara Niksic Demir Çelik Fabrikasını satın aldı. (30/04/2012).
Global Port	Global Liman İşletmeleri Karadağ'ın Bar Limanı'nın halka açık olmayan %62'lik hissesini özelleştirme yoluyla aldı. (15 Kasım 2013)
Borsa İstanbul	Borsa İstanbul, Karadağ Borsası'nın % 24.38 hissesini 449,8 bin Avro karşılığında satın aldı. (18 Aralık 2013)

Türk firmaları özellikle enerji ve turizm alanında yatırım yapmak için farklı dönemlerde pazar araştırması yapmışlardır. Fakat bahse konu sektörlerde henüz yatırımlar gerçekleşmemiştir.

3. Potansiyel Yatırım Alanları

TÜRK FİRMALARINA YÖNELİK POTANSİYEL YATIRIM ALANLARI
Turizm (Yaz ve Kış)
Enerji (Büyük, küçük HES ve yenilenebilir enerji teknolojileri)
Büyükbaş, küçükbaş hayvan yetiştirilmesi ve ürünlerinin üretimi
Tarım (özellikle organik)
Gıda üretimi (özellikle süt ve süt ürünleri)
Beyaz eşya üretimi
Orman ve ormancılık ürünleri işletmesi (Her türlü mobilya imalatı)
Tekstil (giyim-döşemelik) yatırımı, ayakkabı üretimi

D. KARADAĞ'DAKİ DİĞER ÜLKELERİN YATIRIMLARI (Doğrudan yabancı Yatırım Verileri)

Ülkelere Göre 2010-2013 Yılları Arasında Karadağ'a Yapılan Doğrudan Yabancı Yatırımlar						
		Birim: Bin Avro				
	Ülke	2010	2011	2012	2013	2014*
1	Rusya Federasyonu	90.392	111.951	161.539	136.359	122.663
2	İsviçre	64.701	26.725	40.209	37.989	55.735
3	Hollanda	16.790	9.521	125.570	27.239	51.387
4	Slovenya	34.367	19.619	58.290	47.404	40.650
5	Sırbistan	81.781	27.782	26.609	14.365	30.902
6	Birleşik Krallık	20.794	14.338	15.085	8.587	22.589
7	Almanya	11.173	8.069	14.634	22.681	22.151
8	İngiliz Virgin Adaları	4.145	7.125	1.492	14.834	15.248
9	<u>TÜRKİYE</u>	<u>3.348</u>	<u>993</u>	<u>24.995</u>	<u>22.609</u>	<u>14.317</u>
10	Kıbrıs	26.307	38.957	17.392	8.262	13.152
11	Birleşik Arap Emirlikleri	4.738	15.971	12.059	11.579	11.832
12	Lüksemburg	1.846	26.054	1.928	33.085	9.638
13	Amerika Birleşik Devletleri	9.644	6.245	3.960	12.202	9.477
14	Ukrayna				1.112	9.132
15	Avusturya Cumhuriyeti	57.718	11.485	9.424	12.245	8.841
16	Bosna-Hersek	24.856	3.747	2.384	1.548	7.864
17	Polonya	177	37.414	812	7.839	5.289
18	Letonya	7.647	6.236	4.164	4.194	4.741
19	Hong Kong	3.029	2.428	1.149	4.262	3.679
20	Çek Cumhuriyeti	875	653	2.442	479	3.571
21	Panama	567	302	1.664	1.290	2.954
22	İtalya	4.698	47.466	36.363	1.784	2.745
23	İspanya	1.256	431	451	929	2.494
24	Singapur	323	0	607	6.244	2.180
25	Kosova	0	0	1.014	2.089	2.047
26	Norveç	3.492	4.273	27.413	4.712	1.860
27	Estonya	2.453	1.983	1.465	2.740	1.784
28	Avustralya	1.203	1.178	1.700	2.325	1.684
29	Arnavutluk	414	49	388	438	1.396
30	Hırvatistan	18.172	2.857	1.429	508	1.361
31	Kazakistan	341	322	564	563	1.189
32	Fransa	1.345	3.165	1.598	2.013	1.177
33	İsveç	3.814	1.270	1.344	1.608	1.020
34	Çin	1.694	840	440	141	1.018
35	Lihtenştayn	248	110	1.687	710	836
36	İzlanda					828
37	Macaristan	35.903	13.708	21.515	267	806

38	Slovakya	142	136	207	158	787
39	Danimarka	27.744	148	444	483	661
40	Suudi Arabistan	50	0	14	205	628
41	Kanada	1.337	1.175	951	11.178	573
42	Belize	1.330	750	676	883	559
43	İsrail	358	290	295	204	505
44	İrlanda	1.555	741	726	499	483
45	Makedonya	1.838	724	466	1.048	355
46	Botsvana					345
47	Lübnan					338
48	Litvanya	17.301	4.707	696	87	330
49	Tayland					289
50	Mısır					289
51	Bulgaristan					238
52	Yunanistan	28.024	2.022	410	861	234
53	Marshall Adaları					222
54	Belçika	1.454	13.822	1.349	841	221
55	Beyaz Rusya					123
56	Finlandiya	5	170	151	287	113
57	Umman					100
58	Monako	230	103	217	1.256	0
59	Ukrayna	466	475	292	1.112	0
61	Anguilla	1.470	0	0	872	0
62	Belarus	130	384	526	555	0
63	Malta	22.830	13.025	14	546	0
64	Katar	0	0	0	536	0
65	Antigua ve Barbuda	0	0	0	482	0
66	Ermenistan	0	50	0	271	0
67	Kuveyt	0	0	0	180	0
68	Uruguay	0	0	50	175	0
69	Romanya	671	408	21	91	0
70	Diğer ülkeler	5.645	2.347	2.414	258	456
	TOPLAM:	652.836	494.741	633.695	479.191	498.085
	Kaynak: Karadağ Merkez Bankası (http://www.cb-mn.org/eng/index.php)					
	Not: Veri kaynağı ödeme işlemleri (ITRS) ve veri ödeme ülkeye göre verilmiştir					
	*Ön veriler					

E. GÜNCEL GELİŞMELER

1- Üst Düzey Ziyaretler

18-21 Eylül 2013	Sayın Gümrük ve Ticaret Bakanımız Hayati Yazıcı'nın 18-21 Eylül 2013 tarihleri arasında Karadağ'a gerçekleştirdiği resmi ziyaret vesilesiyle "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Karadağ Hükümeti Arasında Gümrük Konularında Karşılıklı Yardım Anlaşması" imzalanmıştır
04.Eki.13	Dönemin Dışişleri Bakanı Sayın Ahmet Davutoğlu, Balkan ülkelerine yaptığı bir dizi ziyaret kapsamında 4 Ekim 2013 günü Karadağ'a da ziyarette bulunarak Karadağ Başbakan Yardımcısı, Dışişleri ve Avrupa Entegrasyon Bakanı Igor Luksiç ile Budva'da bir görüşme gerçekleştirmiştir.
08.Eki.13	Ulaştırma Bakanımız Sayın Binali Yıldırım Podgoritsa'yı ziyaret etmiştir.
23.Eki.13	TBMM Başkanımız Sayın Cemil Çiçek Podgoritsa'yı ziyaret etmiştir.
19-20 Aralık 2013	Karadağ Başbakan Yardımcısı ve Adalet Bakanı Duško Marković ile Karadağ İçişleri Bakanı Draško Konyević başkanlığında, Karadağ'ın Budva ilinde "AB-Batı Balkan Forumu" düzenlenmiştir. Söz konusu Forumu Avrupa Birliği İçişleri Komiseri Cecilia Malmström, bölge ülkelerinden 10 Bakan, Sırbistan Başbakanı İvica Dacic vs. katılmıştır.
21.Oca.14	Resmi bir ziyaret için Karadağ'da bulunan Bulgaristan Dışişleri Bakanı Kristian Vigenin ile Karadağ Dışişleri ve Avrupa Entegrasyon Bakanı Igor Luksiç, 21 Ocak 2014 tarihinde bir araya gelerek Karadağ'ın AB ile entegrasyonu konusuna ilişkin işbirliğini öngören bir Mutabakat Muhtırası imzalamışlardır. Vigenin, Karadağ'ın Sofya'da bir Büyükelçilik açmasının iki ülke işbirliğine önemli bir katkı sağlayacağını ifade etmiştir
23.Oca.14	Arnavutluk Dışişleri Bakanı Ditmir Bushati resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Bushati ziyaretinde Karadağ Cumhurbaşkanı Filip Vujanovic, Meclis Başkanı Ranko Krivokapic ve Karadağ Dışişleri ve Avrupa Entegrasyon Bakanı Igor Lukšić ile birer görüşme gerçekleştirmiştir. Bushati, Igor Lukšić ile görüşmesinin ardından düzenlenen basın toplantısında, Arnavutluk'un Podgoritsa Büyükelçiliğini kapatacağına ilişkin basında yer alan iddiaların gerçeği yansıtmadığını, aksine Arnavutluk'un Karadağ da dahil olmak üzere bütün bölge ülkeleriyle daha güçlü ilişkiler içinde olmayı hedeflediğini söylemiştir.
03.Sub.13	Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı Avrupa Bakanı David Linington Karadağ Başbakan Yardımcısı ve Adalet Bakanı Duško Marković ile toplantı yapmıştır. Toplantıda Karadağ'ın Avrupa Birliği yönündeki özellikle 23 fasildeki gelişmelerden bahsedilmiştir.
18.Sub.14	Yunanistan Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Sayın Evangelos Venizelos Karadağ Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri ve Avrupa Birliği Entegrasyonu Bakanı sayın Igor Lukšić ile toplantı yapmıştır. Toplantıda Karadağ'ın Avrupa Birliği yolundaki gelişmelerinden bahsedilmiştir.
21.Sub.14	Bosna Hersek Eğitim ve Bilim Bakanı Damir Masic Karadağ Eğitim Bakanı Slavoljub Stijepović ile toplantı yapmıştır. Toplantıda Bakanlar iki ülke arasındaki eğitim alanındaki olası işbirliğinden bahsetmişlerdir
25.Sub.14	Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Dışişleri Bakanı Joannis Kasulides Karadağ Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri ve Avrupa Birliği Entegrasyonu Bakanı Igor Lukšić ile görüşme yapmıştır. Görüşmede Karadağ'ın Avrupa Birliği yolundaki gelişmelerinden bahsedilmiştir
26.Sub.14	Karadağ Başbakanı Milo Đukanović, resmi bir ziyaret vesilesiyle Karadağ'a gelen GKRY Dışişleri Bakanı Ioannis Kasulides'i kabul etmiştir. Kabulde Đukanović Kasulides'e, Karadağ'ın AB ve NATO üyeliği yolundaki reform sürecine verdiği destekten dolayı teşekkür etmiş, Karadağ'ın Batı Balkanlarda istikrar, demokrasi ve ekonomik kalkınmaya katkı için aktif rol oynamaya devam edeceğini ifade etmiştir. Kasulides ise, Karadağ'ın bağımsızlık sonrasında istikrarlı, demokratik ve çok etnili bir toplum inşa ettiğini, AB ve NATO yolunda dikkate değer başarılar kazandığını vurgulamıştır. İki bakan, enerji ve turizm alanları başta olmak üzere iki ülke arasındaki işbirliğini geliştirme imkânlarını değerlendirmiş, yakın zamanda imzalanmış bulunan organize suçlar ve denizcilik eğitimine ilişkin anlaşmanın önemini vurgulamışlardır. Karadağ Başbakanı Milo Đukanović, resmi bir ziyaret vesilesiyle Karadağ'a gelen GKRY Dışişleri Bakanı Ioannis Kasulides'i dün kabul etmiştir. Kabulde Đukanović Kasulides'e, Karadağ'ın AB ve NATO üyeliği yolundaki reform sürecine verdiği destekten dolayı teşekkür etmiş, Karadağ'ın Batı Balkanlarda istikrar, demokrasi ve ekonomik kalkınmaya katkı için aktif rol oynamaya devam edeceğini ifade etmiştir. Kasulides ise, Karadağ'ın bağımsızlık sonrasında istikrarlı, demokratik ve çok etnili bir toplum inşa ettiğini, AB ve NATO yolunda dikkate değer başarılar kazandığını vurgulamıştır. İki bakan, enerji ve turizm alanları başta olmak üzere iki ülke arasındaki işbirliğini geliştirme imkânlarını değerlendirmiş, yakın zamanda imzalanmış bulunan organize suçlar ve denizcilik eğitimine ilişkin anlaşmanın önemini vurgulamışlardır.
05.Mar.14	Karadağ'ın başkenti Podgoritsa'da Azerbaycan Hükümeti ile Karadağ Hükümeti arasında Ekonomik İşbirliği Ortak Komisyonunun 1. toplantısı yapılmıştır. Toplantının ardından Azerbaycan Hükümeti ile Karadağ Hükümeti arasında Ekonomik İşbirliği Ortak Komisyonunun 1. toplantısının sonuçlarına ilişkin protokol imzalanmıştır.

05.Mar.14	Protokol Komisyonun Eşbaşkanları, Azerbaycan Ekonomi ve Sanayi Bakanı Şahin Mustafayev ve Karadağ Ekonomi Bakanı Vladimir Kavariç tarafından imzalanmıştır. Toplantı çerçevesinde Azerbaycan İhracatın ve Yatırımların Teşviki Fonu (AZPROMO) ve Karadağ Ticaret ve Ekonomi Odasının ortak organizasyonunda iş forumu yapılmıştır. Forumu, gıda sanayi, tarım, inşaat, enerji, turizm, BİT ve diğer alanlarda faaliyet gösteren yaklaşık 30 Azerbaycan şirketi olmak üzere 100 girişimci katılmıştır. Sonra Karadağ Ekonomi Odası ve Karadağ'ın Yatırımların Teşviki Ajansı (MIPA) ile AZPROMO arasında işbirliği anlaşması imzalanmıştır.
16.Mar.14	Birleşik Arap Emirlikleri Dışişleri Bakanı Abdullah Bin Zayed al Nahyan, resmi bir ziyaret için 16 Mart 2014 tarihinde Karadağ'a gelmiştir. Nahyan ile Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri ve Avrupa Entegrasyon Bakanı Igor Lukšić, ziyaret vesilesiyle iki ülke resmi pasaportları için vize muafiyeti anlaşması ve bir işbirliği protokolü imzalamışlardır.
27.Mar.14	Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Avrupa Bölge Başkanı Dr. Zsuzsanna Jakab Karadağ Başbakanı Milo Cukanović'in ziyaretinde bulunmuştur
30 Nisan- 3 Mayıs 2014	Çevre ve Şehircilik Bakanı Sayın İdris Güllüce Karadağ'ı ziyaret ederek bir takım temaslarda bulunmuştur.
29-31 Mayıs 2014	Dönemin Başbakan Yardımcısı Prof. Dr. Sayın Emrullah İşler, Karadağ'ı ziyaret ederek, Bar İslam Merkezi'nin (Selimiye Cami) açılışını gerçekleştirmiş, üst düzey temaslarda bulunmuştur.
5-7 Haziran 2014	Karadağ Anayasa Mahkemesi'nin davetine icabetle, Anayasa Mahkemesi Başkanı Sayın Haşim Kılıç başkanlığında bir heyet Karadağ'ı ziyaret etmiştir.
8-10 Haziran 2014	Zamanın AB Bakanı ve Başmüzakereci Sayın Mevlüt Çavuşoğlu Karadağ'a bir ziyaret gerçekleştirmiştir
10.Haz.14	Federal Meclis Milletvekili ve Avrupa Birliği ve Dış Politika Komitesi üyesi Torsten Frey 10 Haziran 2014 tarihinde Karadağ'ı ziyaret etmiştir. Ziyareti sırasında Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Sn. Igor Lukšić ile görüşüp Karadağ'ın AB'ye entegrasyonundan bahsedilmiştir
30.Haz.14	Sırbistan Adalet Bakanı Nikola Selakovic 30 Haziran 2014 tarihinde Karadağ'ı ziyaret etmiştir. Ziyareti sırasında Karadağ Adalet Bakanı Sn. Duško Marković ile görüşüp Karadağ Adalet Bakanlığı ve Sırbistan Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı Arasında Mutabakat Zaptı imzalanmıştır.
16.Eki.14	Milli Savunma Bakanımız Sayın İsmet Yılmaz Budva'da gerçekleştirilen "Güneydoğu Avrupa Savunma Bakanları Toplantısı'na (SEDM) katılmak üzere 16 Ekim 2014 günü Karadağ'a bir ziyaret gerçekleştirmiştir
07.Tem.14	Gürcistan Tarım Bakanı Sn. Shalva Pipia 07 Temmuz 2014 tarihinde Karadağ'ı ziyaret etmiştir. Ziyareti sırasında Karadağ Tarım Bakanı Sn. Petar Ivanović ile görüşüp Karadağ ile Gürcistan arasında tarım sektöründeki olası işbirliğinden bahsedilmiştir.
10.Tem.14	10 Temmuz 2014 tarihinde Karadağ'ın Kotor şehrinde Batı Balkanlar Dışişleri Bakanları Gayriresmi Toplantısı gerçekleştirilmiştir. Toplantıya Arnavutluk, Bosna-Hersek, Kosova, Makedonya ve Sırbistan Dışişleri Bakanları yanı sıra Genişlemeden Sorumlu Avrupa Komisyonu Üyesi Ştefan Füle katılmıştır.
11.Tem.14	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Başkanı Sn. Dean Spielmann 11 Temmuz 2014 tarihinde Karadağ'ı ziyaret etmiştir. Ziyareti sırasında Karadağ Adalet Bakanı Sn. Duško Marković ile görüşüp Karadağ'daki İnsan haklarından bahsedilmiştir.
12.Tem.14	Yeni Zelanda Dışişleri Bakanı Sn. Murray Mearns 12 Temmuz 2014 tarihinde Karadağ'ı ziyaret etmiştir. Ziyareti sırasında Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Sn. Igor Lukšić ile görüşüp iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerinden bahsedilmiştir.
12 Temmuz 2014	Avrupa ve Avrasya İşlerinden Sorumlu ABD Bakan Yardımcısı Sn. Victoria Nuland 12 Temmuz 2014 tarihinde Karadağ Başbakanı Sn. Milo Djukanovic ve Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Sn. Igor Lukšić ile görüşüp Karadağ'ın NATO entegrasyonundan bahsedilmiştir.
18.Tem.14	Romanya Dışişleri Bakanı Sn. Titus Korlănescu 18 Temmuz 2014 tarihinde Karadağ'ı ziyaret etmiştir. Ziyareti sırasında Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Sn. Igor Lukšić ve Karadağ Ekonomi Bakanı Sn. Vladimir Kavariç ile görüşüp Romanya Büyükelçiliği'nin açılışına katılmıştır.
18.Tem.14	UNESCO Genel Direktörü Sn. Irina Bokova 18 Temmuz 2014 tarihinde Karadağ'ı ziyaret etmiştir. Ziyareti sırasında Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Sn. Igor Lukšić ile görüşüp Karadağ'ın kültürel ve tarihsel mirasından bahsedilmiştir.
28.Tem.14	İtalya Dışişleri Bakanı Sn. Federica Mogherini 28 Temmuz 2014 tarihinde Karadağ'ı ziyaret etmiştir. Ziyareti sırasında Karadağ Başbakanı Sn. Milo Djukanovic ve Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Sn. Igor Lukšić ile görüşüp bölge ülkelerinin AB'ye entegrasyonundan bahsedilmiştir.
30.Tem.14	İtalya Deniz Kuvvetleri Komutanı Amiral Giuseppe De Giorgi 30 Temmuz 2014 tarihinde Karadağ'ı ziyaret etmiştir. Ziyareti sırasında Karadağ Savunma Bakanı Sn. Milica Pejanovic Djurišić ile görüşüp İtalyan Deniz Kuvvetleri eğitim gemisinin Karadağ'a gelmesinden bahsedilmiştir.
02.Eyl.14	Hindistan Dış İşleri Bakanı Sn. Vijay Kumar Singh 02 Eylül 2014 tarihinde Karadağ'ı ziyaret etmiştir. Ziyareti Sırasında Karadağ Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Sn. Igor Lukšić ile görüşüp iki ülke arasındaki ilişkilerden bahsedilmiştir.
09.Eyl.14	Baden-Württemberg Eyaleti AB ve Dışişleri Bakanı Sn. Peter Friedrich 09 Eylül 2014 tarihinde Karadağ'ı ziyaret etmiştir. Ziyareti sırasında Karadağ Ekonomi Bakanı Sn. Vladimir Kavariç ile görüşüp Batı Balkanlarda elektrik enerjisi üretiminden bahsedilmiştir.
15.Eyl.14	Makedonya Cumhuriyeti İçişleri Bakanı Sn. Gordana Jakulovska 15 Eylül 2014 tarihinde Karadağ'ı ziyaret etmiştir. Ziyareti sırasında Karadağ İçişleri Bakanı Sn. Raško Konjević ile görüşüp Ehliyetlerin karşılıklı olarak tanınmasına ilişkin Anlaşma imzalanmıştır.
15.Eyl.14	İtalya Savunma Bakanı Sn. Roberta Pinotti 24 Eylül 2014 tarihinde Karadağ'ı ziyaret etmiştir. Ziyareti sırasında Karadağ Başbakanı Sn. Milo Djukanovic ile görüşüp Karadağ'ın NATO entegrasyonundan bahsedilmiştir.

29.Eyl.14	21. INFOFEST çerçevesinde 29 Eylül 2014 tarihinde Kamu Mobil İletişim Ağlarında Dolaşım Hizmetlerinin Fiyatının Azaltılması Anlaşması imzalanmıştır. Anlaşma Karadağ, Bosna Hersek, Sırbistan ve Makedonya arasında imzalanmıştır. Anlaşmayı; Karadağ Başbakan Yardımcısı ve Bilgi Toplumu ve Telekomünikasyon Bakanı Sn. Vujica Lazović, Sırbistan Başbakan Yardımcısı ve Ticaret, Turizm ve Telekomünikasyon Bakanı Sn. Rasim Ljajić, Bosna Hersek Ulaştırma ve Haberleşme Bakanı Sn. Damir Hadžić ve Makedonya Bilgi Toplumu ve Kamu Yönetimi Bakanlığı Bakan Yardımcısı Sn. Marta Arsovska imzalamıştır.
01.Eki.14	Makedonya Cumhuriyeti Başbakan Yardımcısı Sn. Fatmir Besimi 01 Ekim 2014 tarihinde Karadağ'ı ziyaret etmiştir. Ziyareti sırasında Karadağ Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Sn. Igor Lukšić ile görüşüp bölgesel işbirliği hakkında bahsedilmiştir.
07.Eki.14	Makendoya Dışişleri Bakanı Sn. Nikola Poposki 7 Ekim 2014 tarihinde Karadağ'ı ziyaret etmiştir. Ziyareti sırasında Karadağ Başbakanı Sn. Milo Djukanovic ile görüşüp iki ülke arasındaki iyi ilişkilerinden bahsedilip bölge ülkelerinin istikrarı NATO ve AB entegrasyonu ile sağlanabileceği vurgulanmıştır.
09.Eki.14	Lahey Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi Başsavcısı Sn. Serge Brammertz 9 Ekim 2014 tarihinde Karadağ'ı ziyaret etmiştir. Ziyareti sırasında Karadağ Başbakanı Sn. Milo Djukanovic ile görüşüp Karadağ ile Lahey Mahkemesi arasındaki iyi ilişkilerden bahsedilmiştir.
15.Eki.14	15 Ekim 2014 tarihinde Karadağ'ın Budva şehrinde Kapsamlı Bölgesel Bakanlar Toplantısı çerçevesinde ABD-Adriyatik Tüzüğü Ortaklık Komisyonu toplantısı gerçekleştirilmiştir. Toplantıya Arnavutluk Savunma Bakanı Sn. Mimi Kodeli, ABD Savunma Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Sn. Evelyn Farkas, NATO Genel Sekreter Yardımcısı Sn. Jonathan Parrish ve Karadağ'da bulunan ABD Büyükelçisi Sn. Sue K. Brown katılmıştır.
17.Eki.14	Hırvatistan Savunma Bakanı Sn. Ante Kotromanović 17 Ekim 2014 tarihinde Karadağ'ı ziyaret etmiştir. Ziyareti sırasında Karadağ Savunma Bakanı Sn. Milica Pejanovic Djuric ile görüşüp Karadağ Savunma Bakanlığı ile Hırvatistan Savunma Bakanlığı arasında Karadağ Savunma Bakanlığı Harbiyelilerin Hırvatistan Cumhuriyetinde eğitim görmeleri konusunda Anlaşma imzalanmıştır.
20.Eki.14	Federal Parlamentosu Dış Politika Komisyon üyesi Peter Beyer 20 Ekim 2014 tarihinde Karadağ'ı ziyaret etmiştir. Ziyareti sırasında Karadağ Ekonomi Bakanı Sn. Vladimir Kavarić ile görüşüp Karadağ'daki yatırım potansiyellerden bahsedilmiştir.
20.Eki.14	Sırbistan Parlamentosu Başkanı Sn. Maja Gojkovic 20 Ekim 2014 tarihinde Karadağ'ı ziyaret etmiştir. Ziyareti sırasında Karadağ Başbakanı Sn. Milo Djukanovic ile görüşüp Karadağ ile Sırbistan arasındaki ekonomik ilişkilerinin gerçekleştirilen alt yapı projelerle güçlendirildiği ifade edilmiştir
23.Eki.14	ABD Dışişleri Bakanlığı Sekreter Yardımcısı Sn. Hoyt Yee 23 Ekim 2014 tarihinde Karadağ'ı ziyaret etmiştir. Ziyareti sırasında Karadağ İçişleri Bakanı Sn. Raško Konjević ile görüşüp Karadağ'ın NATO yolunda yapmış olduğu gelişmelerden yanı sıra 23. ve 24. fasıllarda kaydedilen önlemlerden bahsedilmiştir.
27.Eki.14	NATO Askeri Komite Başkanı General Knud Bartels 27 Ekim 2014 tarihinde Karadağ'ı ziyaret etmiştir. Ziyareti sırasında Karadağ Başbakanı Sn. Milo Djukanovic ve Karadağ Savunma Bakanı Sn. Milica Pejanovic Djuric ile görüşüp NATO ile Karadağ arasındaki ilişkilerden bahsedilmiştir.
03.Kas.14	Çin Halk Cumhuriyeti'nin Ulusal Halk Kongresi Daimi Komitesi Başkan Yardımcısı Sn. Zhang Ping 03 Kasım 2014 tarihinde Karadağ'ı ziyaret etmiştir. Zhang Ping, Karadağ Başbakanı Sn. Milo Djukanovic ile görüşüp, yakın gelecekte Karadağ'da otoyol inşaatı Çinli şirketi tarafından yapılacağından dolayı mutlu olduğunu ve bu proje iki ülke arasındaki ilişkiyi daha da geliştireceğini ifade etmiştir.
<u>2015 Yılı Resmi Ziyaretler Listesi</u>	
16.Oca.15	Karadağ Başbakanı Milo Djukanovic, Karadağ'a resmi ziyarette bulunan Kosova Cumhuriyeti Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Sn. Haşim Taki ile 16 Ocak 2015 tarihinde bir araya gelmiştir. İki ülke arasındaki siyasi ve ekonomi alanında iyi ilişkilerden bahsedilmiştir.
21.Oca.15	Karadağ Maliye Bakanı Sn. Vladimir Zugic, Dünya Bankası temsilcileriyle 21 Ocak 2015 tarihinde görüşmüştür. Güney Doğu Avrupa için Dünya Bankası müdürü Sn. Ellen Goldstein Karadağ'ın bölgedeki iyi konumundan bahsetmiştir. Karadağ İçişleri Bakanı Sn. Rasko Konjević, Finlandiya İçişleri Bakanı Sn. Paivi Räsänen ile 21 Ocak 2015 tarihinde görüşmüş olup iki Bakanlık arasında olası işbirliği hakkında konuşulmuştur.
27.Oca.15	Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri ve Avrupa Entegrasyon Bakanı Igor Lukšić UNHCR (BMMYK) Ofisinin Yeni Atanan Başkanı Sn. Server Ceylan ile 27 Ocak 2015 tarihinde görüşmüştür. Görüşmesi sırasında, Server Ceylan, UNHCR ofisinin Karadağ Hükümeti ile iyi işbirliği olduğunu vurgulamıştır. İyi işbirliği özellikle Karadağ'da bulunan mültecilerin ve yerinden edilmiş kişilerin sorunlarını çözme alanında mevcut olduğu dile getirilmiştir.
10.Şub.15	İngiltere Dışişleri Bakanlığı'nda Batı Balkanlar ve Genişlemeden Sorumlu Müdür Yardımcısı Sn. Paul Gaskell 10 Şubat 2015 tarihinde Karadağ Savunma Bakanı Sn. Milica Pejanovic Djuric ile görüşmüştür. Görüşmesi sırasında, Karadağ Savunma Bakanlığı'nın AB yolunda yapmış olduğu faaliyetlerden bahsedilmiştir.
11.Şub.15	Avrupa Birliği temsilcisi Jean Eric-Paquet Karadağ'ın ilk resmi ziyaretinde 11 Şubat 2015 tarihinde bulunup Karadağ Başbakan Yardımcısı Sn Vujica Lazovic, Karadağ Ekonomi Bakanı Sn. Vladimir Kavarić ve Maliye Bakanı Sn. Vladimir Zugic ile görüşmüştür. Toplantının konusu Karadağ'ın Avrupa Komisyonu'na gönderdiği Ekonomik reformlarının gelişmesi idi. NATO'nun Siyasi İşler ve Güvenlik Politikasından sorumlu Sn. Jonathan Parish 11 Şubat 2015 tarihinde Karadağ Savunma Bakanı Sn. Milica Pejanovic Djuric ile görüşmüştür. Sn. Parish, Karadağ Ordusu ile iyi ilişkilerini savunarak ordunun gelişmesinden ve olası işbirliğinden bahsetmiştir.

2- Yatırımcı Firma Sorunları

- Proje yapımının da sözleşme kapsamında olduğu sözleşmelerde Karadağ kanunlarına göre ruhsat alınması çok meşakkatli ve zordur. Kamu projelerinde ve üstelikte ciddi müşavir firmaların kontrolü durumunda farklı çözümler oluşturulmalıdır. Türkiye’de kamu projelerinde İmar Kanunun 26. maddesine göre avan projeye göre belediyeden ruhsat alınmakta ve işin ilerlemesi müşavir ve müteahhit firma tarafından sağlanmaktadır.
- Etrafı kapalı olan şantiyelerde çalışma (caddelerde ve sokaklarda çalışılmaması durumunda) yaz aylarında yasak olmamalı veya kolay izin sağlanmalıdır.
- Türkiye’den özel projeler için getirilecek işçi ve personel için çalışma ve oturma izinleri ayrı prosedüre tabi tutulmalıdır.
- Türkiye’den Karadağ’a çalışmak için getirilen personel ile ilgili %10 vergi, makuldur. Ancak sağlık, sendika, emeklilik vs. kesintileri de dahil edildiğinde devlete ödenen vergi vs. toplamı net maaşın %70-80’ine gelmektedir. Çalışması bitip Türkiye’ye geri dönen eleman için ödenen emeklilik tazminatları personele geri ödenmelidir veya bu kesintiler yabancı personel için gözden geçirilmelidir.
- Yabancı yatırımcılar ve müteahhitler için Karadağ’daki inşaat prosedürlerini anlatan kısa kitapçıklar hazırlanmalıdır.
- Türkiye’den getirilen mühendislerin diploma verifikasyonu yaklaşık 3 ay sürmektedir. Bu süre kısaltılmalıdır.
- Türkiye’den gelen mühendislerin lisans alması kolaylaştırılmalıdır. Senelik olarak ödenen 2.500 avra tutar Karadağ mühendisleri ile eşit olmalıdır. Zira Karadağ’dan mühendis temin etmek son derece zor olmaktadır. (Tecrübe noksanlığı ve Lisan bilgisi olmaması).

Referans Fiyat Uygulaması

Gümrüklerinin referans fiyat uygulaması kapsamında bazı ürünlerde fiyatların çok yüksek tutulması veya değerlendirmedeki farklı yöntemler nedeniyle firmaların ithal maliyetlerinde ciddi yükselişler olmakta ve bu durum tarife dışı bir engel olarak ortaya çıkmaktadır.

KDV İadelerinin Ödenmesindeki Aksaklıklar

Karadağ’da yerleşik Türk şirketleri, hem Türkiye’ye hem de diğer ülkelere ihracat yapmaktadır. Özellikle ihracattan kaynaklanan vergi iadelerini ya hiç alamadıkları ya da toplam tutarla karşılayamayacak oranda küçük meblağlarla gecikmeli olarak aldıkları görülmektedir. Firmalarımızca, binlerce avro olarak belirtilen tutarların hiç olmazsa şirketlerimizin vergi, resim, harç, sigorta primi gibi ödemelerine karşılık mahsup sisteminin uygulanması talep edilmektedir.

Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin Uygulanmasından Kaynaklanan Sorunlar

İki ülke arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi kapsamında, bu ülkede çalışan vatandaşlarımızın Türkiye’deki ailelerinin sağlık giderlerinin veya Türkiye’deki kendi

harcamalarının bu sigorta kapsamında karşılanması gerekmektedir. Yine emeklilik hesabında Karadağ'da ödenen primlerle, Türkiye'de ödenen primlerin birlikte hesap edilmesi gerekirken, Karadağ tarafından kaynaklı olarak anlaşmanın uygulanmaması nedeniyle burada çalışanlar ve firmalarımız zor durumda kalmaktadır.

Şöyle ki , sosyal güvenlik mevzuatımız gereği, sosyal güvenlik alanında işbirliği anlaşması imzalanan ülkelerde çalışan vatandaşlarımız için birden fazla ülkede aynı anda prim ödeyemez hükmü gereğince ,firmalarımız ve çalışanlar açısından oldukça sıkıntılı bir durum söz konusu olmaktadır.

3- Ortak Proje vb.

4- Faydalı Linkler

Cumhurbaşkanlığı (<http://www.predsjednik.me/eng/>)
Başbakanlık (<http://www.gov.me/en/homepage>)
Genel Sekreterlik (<http://www.gsv.gov.me/en/secretariat/ogp>)

Karadağ'daki Bakanlıklar

Adalet Bakanlığı (<http://www.mpa.gov.me/en/ministry>)
İçişleri Bakanlığı (<http://www.mup.gov.me/en/ministry>)
Savunma Bakanlığı (<http://www.mod.gov.me/en/ministry>)
Dışişleri Bakanlığı ve Avrupa Entegrasyonu
(<http://www.mvpei.gov.me/en/ministry?alphabet=lat>)
Milli Eğitim Bakanlığı (<http://www.mps.gov.me/en/ministry>)
Kültür Bakanlığı (<http://www.mku.gov.me/en/ministry>)
Ulaştırma ve Denizcilik İşleri Bakanlığı (<http://www.msp.gov.me/en/ministry>)
Sürdürülebilir Kalkınma ve Turizm Bakanlığı
(<http://www.mrt.gov.me/en/ministry?alphabet=lat>)
Sağlık Bakanlığı (<http://www.mzd.gov.me/en/ministry?alphabet=lat>)
İnsan Hakları ve Azınlık Bakanlığı (<http://www.mmp.gov.me/en/ministry>)
Bilgi Toplumu ve Telekomünikasyon Bakanlığı (<http://www.mid.gov.me/en/ministry>)
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (<http://www.mrs.gov.me/en/ministry?alphabet=lat>)
Ekonomi Bakanlığı (<http://www.mek.gov.me/en/ministry/minister>)
Gümrük Bakanlığı (<http://www.upravacarina.gov.me/en/administration>)
Maliye Bakanlığı (<http://www.mif.gov.me/en/ministry/minister>)

Ulusal Turizm Organizasyonu (<http://www.montenegro.travel/en/montenegro>)

Bakanlık İçindeki Birimler

Yolsuzlukla Mücadele (<http://antikorupcija.me/en/>)
Kamu Gelirleri (<http://www.poreskauprava.gov.me/en/administration?alphabet=lat>)
Şans Oyunları (<http://www.upravazaigrenasrecu.me/1/index.php/en/>)
Küçük ve orta ölçekli işletmelerin geliştirilmesi Müdürlüğü (<http://nasme.me/en/>)
Limanlar Müdürlüğü (http://luckauprava.me/en_o_nama.html)
Denizcilik Güvenlik Müdürlüğü (<http://pomorstvo.me/eng/>)
Demiryolu Müdürlüğü (<http://www.dzzcg.me/?l=2&p=2>)
Veteriner Müdürlüğü (<http://www.vet.uprava.gov.me/en/directorate?alphabet=lat>)

Bağımsız İdari Birimler

Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörün Finansmanının Önlenmesi İdaresi
<http://www.aspn.gov.me/en/administration?alphabet=lat>
Gençlik Dairesi (<http://www.infomladi.me/?jezik=eng>)
Hidrolojik ve Meteorolojik Hizmetler Servisi
(<http://www.meteo.co.me/index.php?kategorija=1>)
Sismoloji Gözlemevi (<http://www.seismo.co.me/Home.htm>)

Merkez Bankası (<http://www.cb-mn.org/eng/index.phpMerkez>)
İstatistik Kurumu (<http://www.monstat.org/eng/index.php>)
Fikri Mülkiyet Hakları Dairesi (<http://www.ziscg.me/index.php/en>)
Metroloji Dairesi (http://www.metrologija.gov.me/Index_en.html)
Kamu İhale Müdürlüğü (<http://www.djn.gov.me/default.aspx>)
Kamu İhale Kurumu (<http://www.ujn.gov.me/en/>)
Özelleştirme İdaresi (<http://www.savjetzaprivatizaciju.me/en/>)
Karadağ Ekonomi Odası (<http://www.privrednakomora.me/>)
Karadağ İş Çevreleri (<http://www.visit-mba.org/eng/>)
Karadağ Yolsuzluk ve Organize suçlarla Mücadele Sivil Toplum Örgütü
<http://www.mans.co.me/en/>
Demokrosi ve İnsan Hakları Merkezi (<http://www.cedem.me/en.html>)

Resmi Gazete (<http://www.savjetzaprivatizaciju.me/en/>)
Yatırım Promosyon Ajansı (<http://www.mipa.co.me/>)
Yatırım Danışma (<http://www.mfic.me/>)
Açık Devlet Ortaklığı (<http://www.opengovpartnership.org/>)
Karadağ Menkul Kıymetler Komisyonu(<http://www.scmn.me//index.php>)
Merkezi Mevduat Dairesi (<http://www.cda.me/EN/Pages/Naslovna.aspx>)
Karadağ Borsası (<http://www.mnse.me/code/navigate.asp?Id=59>)
Karadağ'daki Mahkemelerin Listesi (<http://en.sudovi.me/uscg>)
Karadağ'da Düzenlenen Fuarlar (<http://www.adriafair.co.me/index.php/en/>)
Karadağ Sigorta Denetleme Kurumu (<http://www.ano.me/en/>)
Karadağ Yatırım ve Kalkınma Fonu (<http://www.irfcg.me/en>)
Mevduat Koruma Fonu (<http://www.fzdcg.org/IndexEn.htm>)
Muhasebeciler ve Karadağ Denetçiler Enstitüsü (<http://www.irrcg.co.me/>)

Avrupa Birliği (Karadağ)
<http://www.delmne.ec.europa.eu/code/navigate.php?Id=57>
Karadağ'daki Amerikan Ticaret Odası (<http://www.amcham.me/about-us/>)

Karadağ'daki Firmaları Bulma

<http://www.expats-blog.com/en/business/europe/montenegro/>

Vergi Oranlarına Bakma

<http://taric.carina.co.me/TariCG/public/Sections.jsp>

Tüketici Şikayetleri

<http://www.budiodgovoran.me/>

Balkanlarla İlgili Haber Siteleri

<http://www.balkans.com/>
<http://www.balkangunlugu.com/>
<http://www.balkaneu.com/>
<http://www.balkaninsight.com/en/page/all-balkans-home>
<http://www.setimes.com/>
<http://www.b92.net/eng/news/business.php>
<http://www.ansamed.info/ansamed/en/>
<http://www.potpredsjednikmvepi.gov.me>
<http://www.cbcsrb-mne.org/>

<http://portalanalitika.me/>
<http://www.monteislam.com/>
<http://www.cdm.me/>
<http://bosnjaci.net/>
<http://www.blic.rs/>
<http://www.rferl.org/>
<http://www.free-europe.org/english/>
www.2bs.me

Karadağ Hakkında Bilgi Veren Siteler

http://www.montenet.org/econ/Act_onco.htm
<http://www.montenegro.travel/en>
<http://bestof-montenegro.com/other/montenegro-guides/>
Karadağ'daki Havaalanları (http://www.montenegroairports.com/index_eng.php)
Karadağ Havayolu (<http://montenegroairlines.com/en/home.html>)
http://www.montenegro.alloexpat.com/montenegro_information/chambers_of_commerce_montenegro.php

<http://www.real-estate-investment.co.uk/links.html>
http://www.pwc.rs/en_RS/rs/publications/assets/doing-business-guide-in-mne-2013.pdf

Televizyon Kanalları

Rtv vijesti (<http://www.rtvvijesti.com>)
Rtv cg (<http://www.rtcg.me/>)
Pink m (<http://www.pinkm.com/>)
Rtv atlas (<http://www.rtvatlas.tv/>)
Rtv montena (<http://www.montena.me/>)
Tvt tv teuta
Elmag rtv (<http://www.elmag.net>)
Mbc tv (<http://mbctelevizija.com>)
Tv in (<http://www.tvin.co.me>)
Pro tv

Yerel basın

Vijesti (<http://www.vijesti.me>)
Pobjeda (<http://www.pobjeda.net/>)
Dan (<http://www.dan.co.me/>)
Mina (<http://mnnews.net>)
Monitor (<http://www.monitor.co.me/>)
Media sistem (<http://www.media-system.info/>)
Novine (<http://www.dnovine.me>)
Cdm (<http://www.cdm.me/>)

5- Ulaşılabilecek Hukuki& Mali Danışmanlık Şirket ve Bürolarına İlişkin Bilgiler.

Karadag Barolar Birliği web sayfası:

http://www.advokatskakomora.me/advokati_po_opstinama.html

Müşavirlik hizmeti

Firma ismi	Şehir Adı	Tel	Cep	Fax	E-posta	Web sitesi
Kontomen	Podgorica	00382 20 270 930	00382 69 313 296	00382 20 270 930	info@kontomen.me ; kontomen@t-com.me	www.kontomen.com
Top Plus	Podgorica	00382 20 272 340	00382 67 625 216 / 00382 67 209 748	00382 20 272 340	top.plus@t-com.me jelena.pejovic@topplusatc.me	www.topplusatc.me
Posrednik	Podgorica	00382 20 268 340	00382 68 321 444		bigovic.milan@posrednik.me	www.posrednik.me
Eurofast	Podgorica	00382 20 228 490		00382 20 228 491	Jelena.zivkovic@eurofast.eu	www.eurofast.eu
Bencom	Podgorica	00382 20 224 530		00382 20 224 530	office.pg@bencomltd.com	www.bencomltd.com
Prolex	Podgorica	00382 20 220 482	00382 69 120 226			www.prolex.me
Aspen Consulting	Podgorica		00382 67 279 852		icakarevic@aspencoconsulting.me	-
Acem	Podgorica	00382 20 410 709	00382 67 241 444	00382 20 410 766	acem@t-com.me	http://acem.me/?page_id=2
Media	Podgorica	00382 20 665 378		00382 20 665 378	media@t-com.me	www.media.co.me
ERC System	Herceg Novi	00382 31 331 860	00382 69 042 117	00382 31 331 860	krsto.spaic@ercltd.me ; svetlana.nikitovic@ercltd.me	-
BencoM	Herceg Novi	00382 31 331 860	00382 67 317 664	00382 31 331 860	bencom@t-com.me	www.bencomltd.com
Dr Veselinovic	Herceg Novi	00382 31 342 108		00382 31 342 132	drveselinovic@t-com.me	-
dr Sobic	Podgorica		00382 69 497 019/ 00382 67 673 420			madeinmontenegro.com/sobic

Avukatlık bürosu

Law Office	Podgorica	00382 20 229 725		00382 20 229 730	info@lawoffice-vujacic.com	www.lawoffice-vujacic.com
Dragoljub Djukanovic	Podgorica	00382 20 510-072	00382 67 615 155		kontakt@advokat.co.me	http://advokat.co.me/
					-	-
Lagator Vujovic	Podgorica		00382 67 601 314 00382 69 948 934		office@lagator-vujovic.me	www.lagator-vujovic.me
Ana Kolarevic	Podgorica	00382 20 20 54 20 00382 20 23 57 00	00382 69 30 87 40	00382 20 20 54 21	anakol@t-com.me info@anakolarevic.com	http://anakolarevic.com/
Prelevic	Podgorica	00382 20 510 506, 00382 20 232 348		00382 81 232 358	dp@prelevic.com	www.prelevic.com
Çupić	Podgorica	00382-20-510-146 00382-20-510-147		00382-20-510-146	office@akcupic.com	www.akcupic.com
Montenegro law firm	Podgorica	00382 20 234-630	00382 67 245 388	00382 20 234-630	office@mtel-cg.net boskovic@mtel-cg.net	www.montenegrolawfirm.net

Yeminli Tercumanlar

Rifat Feyzic - Baş Müftüsü	Podgorica					
Edin Hajdarpasic	Podgorica		00382 67 216 003		edin_hajdarpasic@hotmail.com	
Senad Okcu	Bar		00382 67 554 702		senad@marintek.me	